

FOCUS

HAAGLANDEN

JAARGANG 8

■ MINISTER MAXIME VERHAGEN:

Nieuw bedrijvenbeleid moet innovatie stimuleren

■ MASTERPLAN VOOR TIC-DELFT

TU en gemeente werken samen aan kloppend hart innovatieregio

■ VEILIGHEIDSREGIO HAAGLANDEN

Virtueel trainen voor ramp met nieuwste generatie oefensysteem

**THEMA: DE INNOVERENDE
METROPOOLREGIO**

ZOMER 2011

RELATIEMAGAZINE VOOR OVERHEID EN BEDRIJFSLEVEN

2

Actorion communicatie

Actorion Communicatie presenteert:

Masterclass Pers & Publiciteit

Laat het spel tussen uzelf en journalisten beter verlopen

- Dynamisch spel bron en medium
- Over grenzen heen kijken
- Bewust zijn van de boodschap
- Anticiperen
- Professionaliseren

Actorion Communicatie biedt niet alleen organisaties of communicatie afdelingen de kans om sterker te communiceren met de pers. Wegens grote belangstelling bieden wij u ook een nieuwe unieke kans. Schrijf u in als individu voor de Masterclass Pers en Publiciteit en sluit later dit jaar aan bij nieuwe trainingen. Ook voor de nieuwe serie trainingen geldt: vol is vol.

Meer weten? Neem dan contact op met Actorion Communicatie en vraag naar Peter Smit. Ons telefoonnummer is 026 443 82 87.

Colofon

De bestuurlijke partners van Focus Haaglanden willen met dit relatiemagazine de samenhang en samenwerking tussen regionale overheden, lokale overheden, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties in Haaglanden zichtbaar maken en stimuleren. Het magazine moet bijdragen aan het regionale saamhorigheidsbesef. Focus Haaglanden heeft daarmee een regionaal karakter, dat niettemin waar relevant in een landelijk kader wordt geplaatst. De bestuurlijke partners zijn: Stads-gewest Haaglanden, gemeente Den Haag, Veiligheidsregio Haaglanden en Kamer van Koophandel Den Haag.

Redactieadres
Stads-gewest Haaglanden
Grote Marktstraat 43
Postbus 66
2501 CB Den Haag
Tel: 070 7501500
Fax: 070 7501501
E-mail: informatie@haaglanden.nl
www.focushaaglanden.nl

Abonneren
Aanmelden en adreswijzigingen:
www.focushaaglanden.nl

Aan dit nummer werkten mee
Redactie: Eefje Aerts, Brigitte Beeks, Daniëlle Driessen, Dick de Jager, Chris Lieshout, Ben Maandag, Hans Oerlemans, Danny Peters, Hans Rebers, Gemma Schoot
Fotografie: Actorion Communicatie, Brandweer Nederland, E-semble B.V., Sicco van Grieken, Jong Ondernemen, Emma Koolschijn, Luuk Kramer, Nationale Brandpreventieweken, Phil Nijhuis, Mladen Pikulic, Rijkswaterstaat, Loes Schleedoorn, Shell Nederland, René Zoetemelk

Druk
DeltaHage grafische dienst-verlening

Commerciële exploitatie
AddingBusinezz BV
Tel: 06 - 411 600 94
E-mail: info@addingbusinezz.nl
www.addingbusinezz.nl

Concept, uitgave en vormgeving
Actorion Communicatie, Velp

Copyright en verantwoordelijkheid
Het auteursrecht op de in dit tijdschrift verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. De verantwoordelijkheid voor een artikel ligt bij de betreffende organisatie.

Uitgave
Voorjaar 2011

Het volgende nummer van Focus Haaglanden verschijnt najaar 2011.
Kijk voor meer informatie op www.focushaaglanden.nl

Voorpagina
Maxime Verhagen, minister van Economie, Landbouw en Innovatie.
Fotografie: Pim Ras, Hollandse Hoogte

Inhoudsopgave

Thema: De innoverende Metropoolregio

Nieuw bedrijvenbeleid geeft extra impuls voor innovatieve topsectoren	4	Digitaal platform stimuleert duurzaam ondernemen	26
TU en gemeente werken samen aan kloppend hart innovatieregio	6	"Ik ben chef-kok geworden om mensen blij te maken"	28
Den Haag speelt centrale rol bij economische ontwikkeling Zuidvleugel	8	Een innovatief concept om de Nederlandse kust te beschermen	30
Nog sterker focussen op preventie en gedragsverandering	11	Beste studentenbedrijven van Zuid-Holland	34
Crisisteam kan met één muisklik de Spoedeisende Hulp ontruimen	12		
Zuinigste stadsauto van Nederland komt uit Den Haag	13		
Metropoolregiodag Rotterdam - Den Haag	16	Verder in dit nummer	
Vermindering uitstoot kwalijke gassen en slimmer omgaan met energie	18	De Stelling	10
Groene tuinbouwinnovaties op alle niveaus	20	In the picture: Jasper Tuysel en Rob Brons	14
Haaglanden en Rotterdam bereiden aanbesteding stadsbusvervoer voor	22	Column Gerard Milo	15
De Haaglandse zorg wordt 2.0	24	Kort in de regio	32

De innoverende Metropoolregio

Het Kabinet heeft 1,5 miljard euro beschikbaar gesteld voor innovatie in negen topsectoren. Minister Maxime Verhagen van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie wil Nederland een blijvende gezonde concurrentiepositie op de wereldmarkt verschaffen door het bedrijfsleven, de wetenschap en de overheid aan elkaar te koppelen en een goed pakket aan maatregelen te ontwikkelen. Inmiddels zijn hiervoor ook negen topteam samengesteld. De eerste ontmoeting vond plaats in het Westland bij Koppert Cress, in 2009 winnaar van de Ondernemersprijs Haaglanden. Dat de topteam in het Westland bij elkaar komen, is niet voor niets. Denk je aan innovatie, dan wordt het Westland al snel genoemd. Het is één van die plekken in de regio Haaglanden die landelijk en zelfs wereldwijd voorop lopen op het gebied van innovatie. Ook hier is een nauwe samenwerking tussen ondernemers en de wetenschap te zien. Zo participeert de Kamer van Koophandel bijvoorbeeld in de

GreenportCampus, waarin ook hogescholen en universiteiten meedoen. Met dit platform willen de Nederlandse Greenports de sprong maken naar een hoger niveau van kennis en innovatie. En zo heeft Haaglanden natuurlijk nog meer gebieden en gemeenten die bijdragen aan innovatie. TIC-Delft bijvoorbeeld, waarin de TU Delft en de gemeente Delft samenwerken om de regio Leiden-Delft-Rotterdam als kennisregio op de kaart te zetten. Kortom: samen werken aan de innoverende Metropoolregio, u leest er meer over in deze editie.

Wederom is in dit nummer gezamenlijk met de stadsregio Rotterdam gewerkt aan enkele artikelen en verschijnen deze co-producties ook in het relatiemagazine van onze buurregio.

Caroline Schep
Hoofdredacteur

Nederland naar de top

Nieuw bedrijvenbeleid geeft extra impuls voor innovatie topsectoren

Met de komst van het nieuwe kabinet, kwam er ook een nieuw ministerie. Het ministerie voor Economie, Landbouw en Innovatie. Haar minister, Maxime Verhagen, legde meteen een nieuw bedrijvenbeleid neer om de knelpunten voor innovatie in ons land in kaart te brengen. Met dit nieuwe beleid moet Nederland weer tot de top 5 van kenniseconomieën in Europa gaan behoren.

Tekst: Brigitte Beeks, Stadsgewest Haaglanden
Fotografie: René Zoetemelk

In het nieuwe bedrijfslevenbeleid van het ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie worden negen topsectoren aangewezen waar Nederland door zijn ligging en geschiedenis goed in is. De negen topsectoren zijn: water, agrofood, tuinbouw, hightech, life sciences, chemie, energie, logistiek en de creatieve industrie. Op iedere sector wordt een topteam gezet, bestaande uit een boegbeeld uit de sector, een vertegenwoordiger uit de wetenschap, een topambtenaar en een innovatieve ondernemer uit het MKB. Zij moeten de knelpunten voor innovatie voor de topsectoren van de Nederlandse economie in kaart brengen. Minister Verhagen vertelt hoe.

Ondernemers, overheid en kennisinstellingen werken in negen topsectoren samen. Waar ligt hier volgens u de meerwaarde van deze integrale aanpak?

“Ik heb voor negen cruciale sectoren van onze economie, ondernemers en wetenschappers gevraagd om uit te werken wat nodig is voor hen om in hun sector tot de top van de wereld te blijven behoren. In die negen sectoren zijn we steengoed en hebben we daadwerkelijk de potentie om tot de top van de wereld te behoren. Het zijn ook natuurlijke sterk-

Maxime Verhagen heeft vorige maand de nieuwe Incubator van YES!Delft geopend.

tes bijvoorbeeld door onze ligging en geschiedenis. Sectoren zoals de logistiek (denk aan Haven Rotterdam), de Tuinbouw (denk aan Westland, etc.), de chemie (Botlek, etc), de watersector en de creatieve sector zijn hier nu volop mee bezig. De meerwaarde zit hem er in dat het echt een proces is voor en door de ondernemers en wetenschappers zelf. De verschillende topsectoren gaan zelf na wat ze nodig hebben en wat ze in de weg staat om te groeien. Bijvoorbeeld door het aanpakken van hinderlijke regels, het stimuleren van meer snelle groeiers en beter vakonderwijs of toponderzoek. Zo kunnen we die sectoren een belangrijke steun in de rug geven. Daardoor krijgen meer innovatieve plannen in die sectoren een kans en blijven we ons wereldwijd onderscheiden met toponderzoek en trekken we nieuwe bedrijven aan. Want als je ziet hoe groot de dynamiek in het Verre Oosten of andere groeiemarkten is dan moet er echt een

tandje bij. We moeten naar een hogere versnelling in Nederland. Voor die nieuwe aanpak is in totaal meer dan 1,5 miljard euro beschikbaar vanuit de overheid en dat is nog los van wat de sectoren zelf gaan doen. Onze inspanningen moeten namelijk als een hefboom werken.”

Het nieuwe innovatiebeleid richt zich op negen topsectoren waar Nederland al wereldwijd sterk in is. Wat wordt gedaan om de overige sectoren op niveau te houden?

“Naast de extra impuls voor de negen topsectoren zorgen we voor alle bedrijven voor bijvoorbeeld minder regels en minder bureaucratie; meer durfkapitaal; meer fiscale aftrekmogelijkheden voor innovatie; verlaging van de vennootschapsbelasting en bijvoorbeeld financiering van onderzoek. Zo gaan we hinderlijke regels wegwerken en de papierwinkel voor ondernemers terugdringen. Daarom brengen we de regeldruk tot en

met 2012 met tien procent terug en de jaren daarna steeds met vijf procent. We gaan bijvoorbeeld vergunningen sneller verlenen en het loonstrookje eenvoudiger maken. En ondernemers kunnen voor al hun overheidszaken terecht bij één loket. Dat doen we voor alle bedrijven in Nederland. Zo zorgen we ook voor nieuwe aanwas van sterke sectoren en bedrijven.”

Investerings in innovatie en onderzoek moeten in het nieuwe beleid meer komen vanuit de private sector. Als bedrijven dat in het verleden niet hebben gedaan, hoe worden ze nu dan gestimuleerd om dit wel te gaan doen?

“Ik noemde net al wat voorbeelden van wat we anders gaan doen. Zo verruimen we de fiscale mogelijkheden voor innovatie voor ondernemers. Dat doen we bijvoorbeeld via de Wet bevordering Speur en Ontwikkeling (WBSO). Deze fiscale faciliteit is gericht op het verlagen van de loonkosten van Research & Development-medewerkers. Een ruime WBSO zorgt er daardoor voor dat innovatief ondernemerschap wordt gestimuleerd en beloond. Ondernemers-

'We moeten naar een hogere versnelling in Nederland.'

organisaties hebben positief gereageerd op deze maatregel. Gecombineerd met andere maatregelen zoals lagere vennootschapsbelasting, de innovatiebox en bijvoorbeeld meer durfkapitaal wat we beschikbaar gaan stellen, ontstaat een excellent (fiscaal) klimaat voor het stimuleren van innovatie en R&D. Daarnaast verminderen we dus de regeldruk en kan de overheid helpen door het bij elkaar brengen van bedrijven en kennisinstellingen voor het uitvoeren van toponderzoek. Met al deze maatregelen verbeteren we het ondernemersklimaat en stimuleren we de uitgaven aan innovatie en onderzoek.”

Wat zouden WGR+-regio's zoals Haaglanden en Rotterdam zelf kunnen doen om innovatie in hun regio's te stimuleren?

Verhagen: “Als je bijvoorbeeld Delft, Rotterdam en Den Haag als één stadsregio ziet dan is het een echt gebied met power.”

“Ik zie dat er steeds meer wordt samengewerkt. Dat is goed, want als je bijvoorbeeld Delft, Rotterdam en Den Haag als één stadsregio ziet dan is het een echt gebied met power. We hebben fantastische kennisinstellingen met de

te brengen. Op hoger onderwijs moet echter flink bezuinigd worden. De VSNU vindt dit in tegenspraak met de gestelde ambitie. Hoe kijkt u hier tegen aan?

“We moeten vaststellen dat de eerdere aanpak met onder meer jarenlange subsidies ons ook niet heeft gebracht wat we wilden. Dat betekent dat we anders te werk moeten gaan. Dat we de enorme kracht van het Nederlandse bedrijfsleven en onderzoek anders en beter moeten mobiliseren. Hoe doen we dat? Door in plaats van subsidies bijvoorbeeld belastingvoordeel toe te kennen. Scheelt een enorme papierwinkel. Daar varen vooral kleinere, innovatieve bedrijven wel bij. Of door meer te werken met durfkapitaal. Er komt een stevig innovatiefonds. Die verstrekt leningen voor innovatieve bedrijven. Het geld komt weer terug bij dat fonds, en kan opnieuw geïnvesteerd worden. Zo krijgen we per euro meer innovatie. Door knelpunten voor ondernemers aan te pakken. Door verbetering van het vakonderwijs, het wegnemen van handelsbelemmeringen, versterking van de infrastructuur, afschaffen van onnodige regels. Met deze nieuwe aanpak heb ik er alle vertrouwen in dat we verder stijgen op de lijstjes van potentiële investeerders en concurrentiekracht.”

Dit kabinet heeft met het nieuwe innovatiebeleid de ambitie om Nederland naar de top vijf van kenniseconomieën

TU en gemeente werken samen aan kloppend hart innovatieregio

Delft als hart van de innovatieregio Rotterdam-Delft-Leiden, met de ambitie om op termijn de innovatieve kracht van Delft in de regio te verdubbelen. Dat staat verwoord in het Masterplan Technologische Innovatie Campus TIC-Delft 1.0 dat eind maart gezamenlijk werd gepresenteerd door de TU Delft en de gemeente Delft. Een nieuwe vorm van samenwerking die enthousiast is ontvangen.

Tekst: Brigitte Beeks, Stadsgewest Haaglanden
Fotografie: Sicco van Grieken

Marco Waas (TU Delft) en wethouder Pieter Guldmond (Delft) bij YES!Delft, het ondernemerscentrum voor technostarters.

In het Regionaal Structuurplan Haaglanden 2020, dat is vastgesteld in april 2008, is TIC-Delft als één van de drie topprioriteiten opgenomen. Sindsdien worden de plannen voor dit hart van de Europese innovatieregio uitgewerkt. Gemeente Delft en de TU trekken hierin samen op en willen actief bedrijven en (kennis)instellingen hierbij betrekken. Eerste stap is het gezamenlijke Masterplan 1.0. Marco Waas, projectleider vanuit de TU: "Delft, Leiden en Rotterdam werken onder de noemer Tri-Delta samen op het gebied van kennis. Tot voor kort waren die activiteiten meer versnipperd en had het zodoende minder impact. Wil je je als kennisregio echter naar het buitenland toe beter profileren, dan zul je een heldere strategie moeten hebben om in de overvolle Zuidvleugel de focus te leggen en invulling te geven aan een internationale kennisregio." De Delftse wethouder Pieter Guldmond heeft TIC-Delft in zijn portefeuille en is samen met de TU de boer opgegaan met het masterplan voor de Delftse component van de kennisregio Rotterdam-Delft-Leiden. "We hebben vooral gedacht vanuit de vragen: Wat hebben we in huis? En hoe kunnen we nog

meer massa maken richting Europa? Als je kijkt naar de universiteiten van Leiden, Delft en Rotterdam, zie je dat ze niet concurrerend zijn, maar aanvullend. Individueel komen ze in de internationale ranglijsten niet in de top 10 voor. Als je de ratings echter bij elkaar op zou tellen denk ik dat ze wel een

bedrijfsparken, incubatoren, bedrijven en overheden samen ten behoeve van de ontwikkeling en toepassing van medische technologie. In de pijler CleanTechDelta werken bedrijven, kennisinstellingen en overheden in de regio Rotterdam-Delft samen aan duurzame oplossingen die regionaal en internatio-

'De samenwerking tussen gemeente en TU Delft is een redelijke trendbreuk'

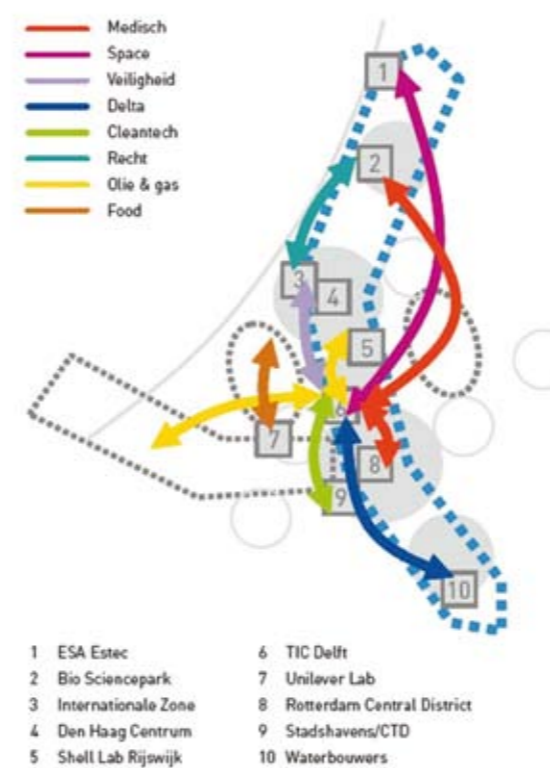
naal inzetbaar zijn. Daarnaast vindt tussen gemeente en TU afstemming plaats over de studentenhuisvesting, maar ook de huisvesting voor expats, de campusfaciliteiten en de locatie van proeftuinen. Waas: "In die gebiedsontwikkeling is het belangrijk dat dat aansluit op je inhoudelijke focus." Dat de gemeente en de TU gezamenlijk presentaties geven om draagvlak voor TIC-Delft te creëren is volgens Guldmond een 'redelijke trendbreuk'. "In het verleden werd niet altijd even goed samengewerkt tussen universiteit en gemeente. Maar we beseffen ons ook dat we elkaar keihard nodig hebben om de

top 5-positie zouden kunnen halen." Ook denken de beide heren dat een duidelijk plan en een helder verhaal ook investeerders over de streep zal trekken.

Vergrijzing en duurzaamheid
De bundeling van activiteiten binnen de kennisregio heeft geleid tot een aantal pijlers. TIC-Delft sluit hierop aan. Guldmond: "We richten ons vooral op de gedeelde maatschappelijke problemen, zoals vergrijzing en duurzaamheid. Zo zijn de twee pijlers Medical Delta en CleanTech Delta ontstaan." In Medical Delta werkt een consortium van excellente universiteiten, UMC's,

naal inzetbaar zijn. Daarnaast vindt tussen gemeente en TU afstemming plaats over de studentenhuisvesting, maar ook de huisvesting voor expats, de campusfaciliteiten en de locatie van proeftuinen. Waas: "In die gebiedsontwikkeling is het belangrijk dat dat aansluit op je inhoudelijke focus." Dat de gemeente en de TU gezamenlijk presentaties geven om draagvlak voor TIC-Delft te creëren is volgens Guldmond een 'redelijke trendbreuk'. "In het verleden werd niet altijd even goed samengewerkt tussen universiteit en gemeente. Maar we beseffen ons ook dat we elkaar keihard nodig hebben om de

Schakels op de kennis-as

Gebiedsagenda Kennisregio Zuidvleugel, met in het midden TIC-Delft.

kennisregio te ontwikkelen. We moeten het samen doen en samen afstemmen. Dat gaat heel goed en daar zijn we ook erg tevreden over." Ook het publiek reageerde tijdens de presentatie van het Masterplan 1.0 enthousiast op deze samenwerking. Voor de gemeente Delft is het belangrijk om een goede gastheer

'Het is niet moeilijk om bedrijven naar TIC-Delft te trekken'

te zijn voor de kennisregio. "Er is in Delft nog onvoldoende huisvesting aanwezig voor kenniswerkers", licht Guldmond toe. "De Spoorzone die nu ontwikkeld wordt, biedt een mooi begin om hier ook woningen voor die doelgroep neer te zetten. Ook zijn we bezig om de dienstverlening aan expats te optimaliseren. Hiervoor is een speciaal projectteam opgericht en hebben we contact met de gemeente Den Haag. Zij heeft natuurlijk veel ervaring met expats waar wij van kunnen profiteren. Daarnaast zijn er op het gebied van internationaal onderwijs wensen. Dat ontbreekt eigenlijk nog in Delft.

Dat is iets wat je niet zo goed regionaal kunt doen, dus daar zoeken we de samenwerking op kleinere schaal met de gemeente Rijswijk."

Branding

Die ambitie om een innovatiecampus van (inter)nationale betekenis neer te

zetten is mooi. Als de eerste contouren zichtbaar zijn ook. Maar bedrijven en studenten moeten wel naar die campus toe komen. Kortom: hoe krijg je ze naar TIC-Delft? Waas: "Dat begint met het profileren van dit gebied als kennisregio. Daarbij kijken we naar bijvoorbeeld Brainport Eindhoven of MIT in Cambridge (vooraanstaande technische universiteit in de VS, red.). Ik ben ervan overtuigd dat we de interne kracht hebben om zo'n merk neer te zetten. Ook beschikken we over de wetenschap, de bedrijvigheid en de overheid die achter zo'n plan staat." Guldmond geeft aan dat het eigenlijk

Rol van Stadsgewest Haaglanden

Het Stadsgewest levert de regioverkenning TIC-Delft, samen met andere partners in de Zuidvleugel. Deze verkenning moet inzicht opleveren in de bovenlokale maatregelen voor TIC-Delft, bijvoorbeeld op het gebied van bereikbaarheid, economie, wonen en groen. De regioverkenning wordt aangeboden aan het Kabinet in het Bestuurlijke Overleg MIRT.

In het kort

TIC-Delft wordt de locatie waar onderwijs- en onderzoeksinstituten en ondernemingen nauw samenwerken en profiteren van elkaars kennis. Een locatie waar instellingen en bedrijven van buiten zich graag vestigen. Deze bedrijven zullen in Delft ontwikkelde kennis omzetten in nieuwe innovatieve producten, processen en diensten. Om deze doelen te bereiken wordt in het gezamenlijke masterplan ook een programma van de verschillende projecten opgenomen. Gedacht wordt aan projecten als geavanceerde laboratoria, een MBO-vakopleiding, een bedrijfsverzamelgebouw voor zogenaamde 'doorgroeiers', een facilitair centrum voor kennisbedrijven, woningen voor studenten en expats, een internationale school, beter openbaar vervoer in de regio en verbetering van de aansluiting van de A13 en de Kruithuisweg op het TIC-Delft-gebied. Het TIC-Delft omvat heel Delft Zuid-Oost: de TU-wijk, Technopolis en Schieoevers. Daarnaast is ook het terrein van DSM met de campusontwikkeling onderdeel van het TIC-concept.

niet moeilijk is om bedrijven naar TIC-Delft te trekken. "Op 16 mei is onze nieuwe incubator van YES!Delft, het ondernemerscentrum voor technostarters, geopend. Het complex zat bij de opening al vol. Dan heb je het al over 89 bedrijven. Die willen straks natuurlijk doorgroeien dus zijn er plannen om het Sciencepark te voeden met bedrijven die in de incubator zijn gestart, zodat daar ook weer ruimte komt voor nieuwe bedrijven. Ook participeert Delft samen met Rotterdam in de SciencePort Holland, waar samen met de WFIA & RIA buitenlandse bedrijven met een hoge research & development component naar het sciencepark Technopolis worden gehaald."

Vervolg

De komende periode geven gemeente en TU verdere invulling aan het Masterplan 1.0 en worden bedrijven en instellingen hierbij betrokken. Gezamenlijk moet er dan aan het einde van 2011 een Masterplan 2.0 op tafel liggen. Waas: "We zijn in gesprek met partners als Deltares en TNO. Daarnaast moeten we de projecten uit het masterplan op gaan starten en het geheel nog een stap concreter maken."

Aantal startende ondernemers in Den Haag bereikt recordhoogte

Den Haag speelt centrale rol bij economische ontwikkeling Zuidvleugel

De gemeente Den Haag speelt de komende tien jaar een centrale rol bij de economische ontwikkeling van de Zuidvleugel. Recent onderzoek laat zien dat negen stuwende sectoren kunnen zorgen voor economisch succes in de regio. Maar om dat te bereiken moeten wel alle zeilen worden bijgezet om op wereldschaal concurrerend te zijn.

Tekst: Chris Lieshout, gemeente Den Haag
Fotografie: Phil Nijhuis, Luuk Kramer

Het gaat om de volgende negen stuwende sectoren: (1) Transport & Logistiek, (2) Chemie & Energie, (3) Greenports, (4) Vrede, Recht & Veiligheid, (5) Cleantech, (6) Life Sciences & Health, (7) Pensioenen & Verzekeringen, (8) Maritiem en (9) ICT & Telecom. Henk Kool, wethouder Economie van Den Haag: "Als je het hebt over het verbeteren van je concurrentiepositie, gaat dat over meer dan een sterke economie. Het gaat bijvoorbeeld ook over de ontwikkeling van bedrijventerreinen, winkels, kantoren, toerisme of evenementen. Het is een opsomming van honderdduizend en één dingen." Kool vertelt dat Den Haag hiervoor onder meer Europees geld gebruikt: "We krijgen subsidie vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het EFRO. Dat fonds subsidieert projecten om ongelijkheden tussen regio's te verminderen, het concurrentievermogen te vergroten, werkgelegenheid te creëren en de cohesie tussen regio's te versterken. Al met al praat je snel over tientallen miljoenen euro's. Dat geld besteden we zo goed mogelijk."

Innovatieve projecten

Kool ziet in zijn stad steeds meer creatieve en ambachtelijke bedrijven ontstaan: "Veel ondernemers met de meest uiteenlopende beroepen timmeren aan

De Haagse wethouder Henk Kool (Economie): "Den Haag gaat de komende tien jaar een centrale rol spelen bij de economische ontwikkeling van de Zuidvleugel."

de weg. Onlangs werd in Laakhaven het gloednieuwe gebouw LABS55 geopend. Het overgrote deel van de 48 kantoorunits wordt bezet door jonge ondernemers. Het mooie is dat ze, ondanks een grote verscheidenheid aan producten, vaak met elkaar samenwerken.

Voorbeelden zijn productontwikkelaars, marketingspecialisten, producenten van duurzame energie, een modeontwerper of een muzikant. Je hoort en merkt dat na verloop van tijd een soort kruisbestuiving tussen die ondernemers ontstaat."

Recordhoogte

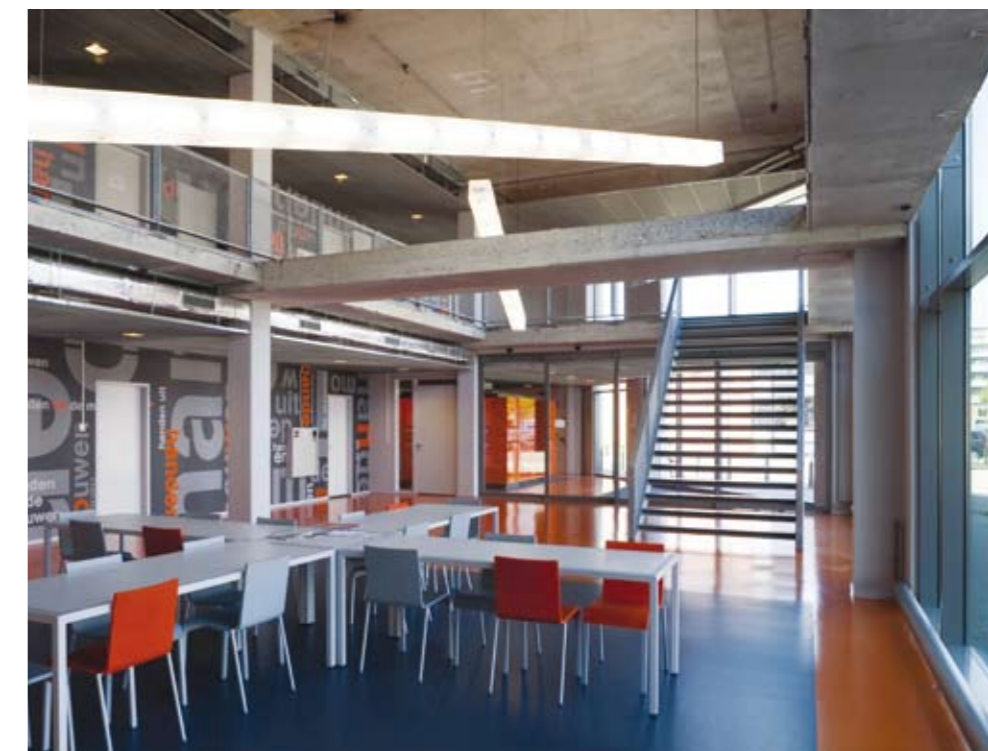
Vorig jaar bereikte het aantal startende ondernemers in Den Haag een recordhoogte. In totaal stonden 5.085 starters in het handelsregister ingeschreven. Ruim tien procent meer dan in 2009. In Den Haag zijn landelijk de meeste startende ondernemingen gevestigd in relatie tot de beroepsbevolking. De meesten zijn vooral werkzaam in de bouw, de zakelijke dienstverlening, de groothandel/detailhandel en de creatieve sector.

Voldoende samenhang

Terug naar de Zuidvleugel. Onlangs gaf het Bestuurlijk Platform Zuidvleugel (BPZ) de opdracht voor een nieuwe agenda economie Zuidvleugel (2010-2020). De agenda gaat vooral over de verdeling van het geld voor de komende tien jaar. "Belangrijk is dat er voldoende samenhang ontstaat tussen de Noord- en de Zuidvleugel", aldus Kool. "Deze twee grote stedelijke regio's moeten elkaar op de eerste plaats versterken en aanvullen. Vanuit Den Haag denk ik bijvoorbeeld aan onze positie als internationale stad van vrede en recht. Met name als centrum van dienstverlening op het gebied van veiligheid. We hebben het hier wel over een economisch buitengewoon sterk gebied. Wat mij betreft bundelen we onze krachten nog meer. Grote Aziatische bedrijven gaan de komende tien jaar op zoek naar een plek in Europa om zich te vestigen. Als we daar van mee willen profiteren, dan moeten we met een gezamenlijk verhaal komen. Dat betekent dat we aan de bak moeten om de concurrentie met andere regio's te winnen."

Een nieuw economisch beleid

Op de vraag hoe Den Haag qua economie ten opzichte van de vier grote steden ervoor staat, is wethouder Kool positief gestemd. "Den Haag heeft ook

LABS55 (ontwerp: AA Architecten) is een gebouw waarin voornamelijk jonge ondernemers een kantoorunit huren. Een mooi voorbeeld van een innovatief project in Den Haag.

klappen gehad van de economische recessie. Maar ondernemers, bedrijven en bewoners hebben veerkracht getoond. En nu de economie weer aan lijkt te trekken, ben ik hoopvol gestemd." Kool presenteerde in mei de

scheppen voor de groei van werkgelegenheid en welvaart. Den Haag is internationale stad van vrede en recht. Zakelijke dienstverlening, toerisme en bestuur zijn sterk vertegenwoordigd. In de toekomst richten we ons nog meer

'Steeds meer ondernemers, met de meest uiteenlopende beroepen, timmeren aan de weg'

Economische Visie, waarin de economische koers van Den Haag voor de komende jaren wordt geschetst. "Vanuit het stadhuis kunnen wij de economie natuurlijk niet regisseren, maar we kunnen wél de best mogelijke voorwaarden

op kennisintensieve bedrijven en instellingen, die de stad welvaart brengen. Het effect daarvan is goed voor de lokale economie: het levert banen op voor alle lagen van de Haagse beroepsbevolking."

Nederland bij de top 5 van kennislanden: is dit doel wel realistisch?

Minister Maxime Verhagen van het nieuwe ministerie Economie, Landbouw en Innovatie, maakte begin dit jaar zijn nieuwe innovatiebeleid bekend.

Nederland wil bij de top 5 van kennislanden van Europa horen. Op onderwijs wordt ondertussen bezuinigd. Dit doel is niet realistisch en moeten we niet willen nastreven.

10

Joris van Goudoever,
Kennisalliantie,
Project developer
Kennisbruggen

Dr. Tim van Opijnen,
systeem bioloog en
columnist Volkskrant en
Groene Amsterdammer

Willem Schinkel,
universitair hoofddocent
sociologie,
Erasmus Universiteit

“Perfect streven om bij de vijf topregio's te horen. En hierbij hoort geld voor kwalitatief onderwijs en onderzoek. Want juist nieuwe kennis draagt bij aan baanbrekende innovaties. En die zijn nodig als we onze welvaart willen vasthouden. Deze kennis komt voor een belangrijk deel uit onderwijs en wetenschap. Appell aan het ministerie: borg de match tussen studenten en innovatief mkb. En tussen onderzoek en bedrijfsleven. Studenten helpen ondernemers innoveren. Zij nemen nieuwe kennis mee tijdens hun stage en afstuderen. Zij kijken fris tegen problemen aan en zijn creatief in het implementatieproces. Via Kennisbruggen, een project van de Kennisalliantie, zorgen tientallen studenten en pas afgestudeerden met slimme toepassingen en soms eenvoudige aanpassingen in het proces, ervoor dat ondernemers fors besparen op arbeidstijd en materialen. Ze werken in enkele weken een kansrijke innovatie uit en behoeden de ondernemer soms zelfs voor een verkeerde keuze. Onderzoek zorgt voor doorbraakinnovaties. Maar wie gaat er nog promoveren als hij van universiteitsmedewerker terugvalt tot student met een beurs van achthonderd euro en collegegeld moet betalen? Promovendi ronden jaarlijks vernieuwend wetenschappelijk onderzoek af binnen aanzienlijk minder tijd (4,9 jaar) dan hun collega's in bijvoorbeeld Groot-Brittannië (7 jaar) of de Verenigde Staten (7,5 jaar). Als deze kwaliteit verloren gaat doen we ondernemend Nederland tekort en schaadt dit uiteindelijk onze economie. Laat de ambitie om bij de top 5 te horen overeind, voorkom bezuiniging.”

“Tijdens de algemene beschouwingen van 2009 was Nederland (lees: de Tweede Kamer) nog een stuk ambitieuzer. Toen werd unaniem de motie Hamer aangenomen; Nederland moest tot de mondiale top 5 doordringen. Hoe dat moest gebeuren en met wat voor financiële middelen werd niet duidelijk, maar stoer was het wel. In dat licht is het voornemen om tot de top 5 van kennislanden in Europa te behoren veel minder indrukwekkend. Daarbij komt dat, zonder duidelijk plan, ook dit streven een fiasco wordt. Als je kijkt naar het academische onderzoek dan doet Nederland het over de hele breedte best aardig. Maar met best aardig kom je er niet. Nederland heeft gewoonweg te weinig toponderzoekers. Zonder extra investeringen kunnen we alleen tot de top doordringen als eens goed de bezem door het aantal onderzoeksrichtingen wordt gehaald. Het daarbij vrijgekomen geld moet door middel van competities worden verdeeld onder het beste onderzoek. Het is uitermate belangrijk dat niet de overheid bepaalt welk onderzoek meer geld krijgt, maar het geld moet zich als het ware zelf verdelen. Om dit te realiseren moet het huidige stugge systeem plaatsmaken voor een meer dynamisch systeem; beloon succesvolle onderzoekers, geef jonge onderzoekers een kans zich te bewijzen en laat niet-succesvol onderzoek verdwijnen. We moeten niet langer alles willen doen maar we moeten wetenschappers de kans geven om uit te groeien tot mondiale spelers. Op deze manier ontwikkelen we ons op specifieke gebieden niet alleen tot de top in Europa, maar in de wereld.”

Als ieder land het slecht doet, maakt het dan uit bij de top 5 te zitten? We moeten voorbij wat René Boomkens de 'top-kitsch' heeft genoemd. We moeten kijken naar het belang van onderwijs voor een samenleving. Dat belang is ongelofelijk groot. Goed onderwijs kost geld: uiteindelijk moet er een goede leraar voor de klas staan die zich niet weg laat bezuinigen. Er zitten daarmee grenzen aan de mate waarin 'efficiency' en 'productiviteit' verhoogd kunnen worden. Stoplapen als 'ouderbetrokkenheid' en 'vroegtijdig schoolverlaten preventie' zijn geen vervanging voor echte investeringen in kinderen leren lezen en schrijven. Wie denkt over bezuinigen terwijl er op dit moment nog kinderen van de basisschool komen die niet kunnen lezen of schrijven, hoeft zich over 'de top' al helemaal geen illusies te maken. Voor onderwijs moeten we geld over willen hebben. Niet alleen omdat het zich in de internationale concurrentie uitbetaalt. Maar ook omdat het een verplichting is om nieuwe generaties, die we met grote problemen opzadelen, een eerlijke kans te geven die problemen tegemoet te treden. Dat gebeurt door onderwijs. Pleidooien voor efficiënter besteden van bestaand geld zijn eufemismen om te bezuinigen. Onderwijs is denk ik een zaak waar we zowel met populistische als met efficiencyretoriek ver uit de buurt moeten blijven. Goed onderwijs kost geld. Tegen de tijdgeest in, vraagt onderwijs om lange termijn visie en om de durf geld te besteden, zonder ooit te weten hoe slecht het land en onze kinderen er voor zouden hebben gestaan als de investering niet gedaan was.

Ook reageren op De Stelling? Kijk op www.focushaaglanden.nl

Nog sterker focussen op preventie en gedragsverandering

Ook bij een brandweerman kan brand uitbreken. Een honderd procent brandvrije samenleving is een utopie, maar een verdere daling van het aantal incidenten moet mogelijk zijn. Al jaren zit daar nauwelijks nog beweging in. Meer inzet op brandbestrijding leidt niet tot meer veiligheid.

Tekst: Hans Oerlemans, i.o. Veiligheidsregio Haaglanden
Fotografie: Nationale Brandpreventieweken, Brandweer Nederland

In de scenario's voor de 'brandweer van morgen' ligt de nadruk op preventie of beter: (Brand)Veilig Leven. Het omvat activiteiten ter versterking van de veiligheid van burgers in hun eigen leefomgeving. "Brandweer Haaglanden doet al veel aan voorlichting", zegt Annelies Engelenburg, Teamhoofd (Brand)Veilig Leven. "Denk bijvoorbeeld aan de lessen op basisscholen en de Brand-Preventie-Weken. Het doel is steeds bewustmaking, gevolgd door gedragsverandering. Maar werkt het zo? Maken meer mensen het rooster van hun wasdroger schoon, omdat de brandweer waarschuwt voor het risico op oververhitting? Komt de boodschap over en handelen mensen ernaar?"

De brandweer beschikt nauwelijks over bruikbare parameters voor brandveiligheid, stelt Annelies Engelenburg. "Het aantal incidenten is bekend, maar over de specifieke aard en omvang weten we weinig. De grondslag van brede publiekscampagnes is nu een soort best guess. We doen het soms al jaren zo en vermoeden dat het werkt. De sterkste troef is nog steeds de rookmelder. Wie rookmelders ophangt, doet wat de brandweer adviseert. Dat kan een gevoel van schijnveiligheid geven. Voor brandveilig leven is meer nodig dan een rookmelder."

De Brandweer Haaglanden heeft dit jaar de Zilveren Rookmelder ontvangen voor hun brandpreventieacties.

Huisbezoek of Facebook

In een ideaaltypische situatie weet de brandweer per wijk alles over het aantal branden, de oorzaken, de aard van de schade en de achtergrond van de huishoudens. Dat maakt gerichte interventies mogelijk. De algemene publiekvoorlichting moet zich doorontwikkelen

werken met strategische partners zoals universiteiten, waar veel kennis is over gedragsbeïnvloeding. En met woningcorporaties en verzekeraars die veel gedetailleerde gegevens over woningbranden hebben. Samenwerking is des te meer noodzakelijk, omdat met hetzelfde budget een

Het vereist een omslag van 'best guess' naar 'evidence based'

tot specifieke strategieën gericht op bevolkingsgroepen die de grootste risico's lopen. Het instrumentarium kan uiteenlopen van huisbezoeken bij ouderen tot campagnes op Facebook voor jongeren.

(Brand)Veilig Leven is onderdeel van de heroriëntatie van de brandweer op de toekomst, de zogenoemde strategische reis. "We weten waar we heen willen, maar de vraag is nu langs welke wegen die doelen het best te bereiken zijn. Daarvoor moet de brandweer samen-

groter maatschappelijk rendement moet worden bereikt. Dat vereist een omslag van 'best guess' naar 'evidence based' beleid. "Als duidelijk is wat echt werkt, kunnen we de beperkte middelen efficiënt inzetten. Bovendien zullen mensen aantoonbaar effectief gedrag sneller accepteren en overnemen. Maar dat kost wel tijd. Kijk bijvoorbeeld naar het dragen van autogordels. Dat stuitte eerst op scepsis en verzet bij automobilisten. Nu twijfelt niemand nog aan het nut. Het toont in ieder geval aan dat gedrag wel degelijk te beïnvloeden valt."

GHOR introduceert nieuwste generatie oefensystemen: *ISEE Simulator*

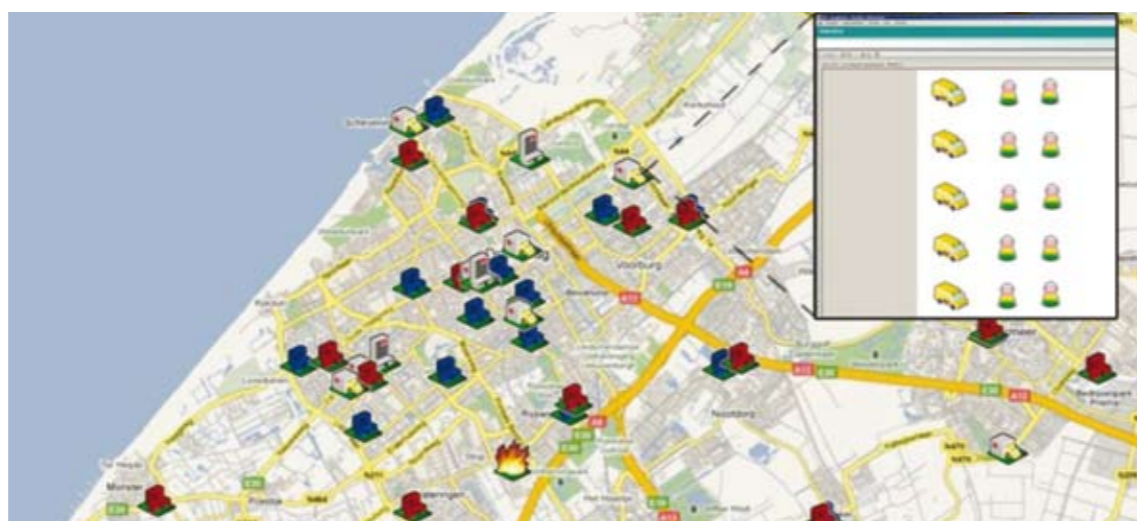
Crisisteam kan met één muisklik de Spoedeisende Hulp ontruimen

In de Hubertustunnel zijn een touringcar en een vrachtauto op elkaar gebotst. De lading van de truck staat in brand. Gevreesd wordt voor tientallen slachtoffers. Hoe valt een calamiteit van een dergelijke omvang te oefenen? Het ongeluk op locatie insceneren is bijna ondoenlijk gezien de voorbereidingen en hoge kosten. Virtueel oefenen blijkt een goed en soms zelfs realistischer alternatief.

Tekst: Hans Oerlemans, i.o. Veiligheidsregio Haaglanden
Beeld: E-semble B.V., Delft

GHOR Haaglanden werkt aan de introductie van het geavanceerd oefensysteem: *Interactive Simulation for Emergencies (ISEE)*. Het bedrijf E-Semble uit Delft levert de technologie en assisteert bij de implementatie. Van de hele regio Haaglanden zijn alle ambulanceposten, politiebureaus, brandweerkazernes en ziekenhuizen in kaart gebracht. In deze digitale omgeving kan de meldkamer realistisch virtueel oefenen.

“Alle specificaties van de ziekenhuizen zijn al één op één in het systeem ingevoerd”, zegt Marianne Barendrecht, beleidsmedewerker Opleiden, Trainen en Oefenen bij de GHOR. “Het hele ziekenhuis krijgt een virtuele tegenhanger compleet met spoedeisende hulp, intensive care, operatiekamers, maar ook de beschikbare apparatuur en medische staf. Zo kunnen scenario's worden geoefend die helemaal op de locatie zijn toegeschreven. Hoe maak je bijvoorbeeld snel mensen en middelen vrij als er een groot aantal traumaslachtoffers aankomt? Het crisisteam kan binnen de virtuele realiteit van het eigen ziekenhuis elk denkbaar scenario oefenen.”

Screendump van het oefensysteem ISEE

ISEE leent zich ook voor multidisciplinair oefenen. De complete logistiek van de hulpverlening binnen Haaglanden krijgt een virtueel spiegelbeeld met alle brandweerkazernes, ambulanceposten en politiebureaus. De gemeenschap-

peert ook voor multidisciplinair oefenen. Gaat virtueel oefenen realistisch oefenen vervangen? “Nee, een brand blussen of een infuus zetten, leer je niet achter een beeldscherm. ISEE geeft wel een goed beeld van logistieke processen. De ziekenhuizen laten instructeurs oplei-

'Je sluit niet zomaar even een afdeling om dit te oefenen, virtueel kost het maar een muisklik'

pelijke meldkamer kan bijvoorbeeld de grootschalige inzet van hulpdiensten oefenen, terwijl de paraatheid elders in de regio op peil moet blijven. De simulator berekent automatisch de gevolgen van beslissingen voor de hele hulpverleningsketen.

Realtime

ISEE legt alle handelingen exact vast. Later kan van minuut tot minuut worden geëvalueerd, anders dan bij de meer globale handmatige verslaglegging van praktijkoefeningen. “Alles gebeurt in realtime”, benadrukt Marianne Barendrecht. “Als ambulances een half uur nodig hebben om vanuit Rotterdam in Den Haag te arriveren, dan zijn ze er ook pas na dertig minuten. Bij realistisch oefenen ben je geneigd sneller te gaan, omdat de tijd voor de oefening beperkt is. Dan arriveert een extra ambulance soms al na vijf minuten.”

In het systeem kan een ongeluk in een tunnel in realtime geoefend worden

Zuinigste stadsauto van Nederland komt uit Den Haag

Studenten van De Haagse Hogeschool hebben de zuinigste waterstof vierwieler van Europa gebouwd. Het team reed veertien keer zuiniger dan een reguliere elektrische auto. Dat bleek tijdens de Europese Shell Eco-Marathon, die eind mei plaatsvond in het Duitse Lausitz.

Tekst: Hans Rebers
Beeld: Shell Nederland

De Europese editie van de Shell Eco-Marathon werd dit jaar voor de 27e keer gehouden. Inmiddels is de van oorsprong Europese competitie uitgegroeid tot een prestigieuze zuinigheidswedstrijd en is het op bijna alle continenten een begrip. Met de introductie van de E-mobility categorie krijgen elektrisch aangedreven voertuigen dit jaar een eigen plaats in de Shell Eco-Marathon. Elf Nederlandse teams stonden met hun zelfgebouwde voertuigen aan de start. Acht daarvan reden in de E-mobility categorie, waaronder het team The Hydro Cruisers van De Haagse Hogeschool, die er met de eerste prijs vandoor gingen.

'Supergaaf dat we volgend jaar ons Europese record voor eigen publiek mogen verdedigen'

“We zijn waanzinnig blij met dit resultaat. Hier hebben we het hele jaar keihard aan gewerkt. Supergaaf dat wij volgend jaar ons Europese record voor eigen publiek mogen verdedigen. Dit is een extra stimulans om ons zuinige voertuig verder te ontwikkelen”, aldus Niels van Etten van The Hydro Cruisers.

1 litre Challenge

Ook in de zogeheten ‘1 litre Challenge’ gingen The Hydro Cruisers er met het goud vandoor. In deze competitie draait alles om het zo ver mogelijk rijden op

De energiezuinige auto waarmee studenten van De Haagse Hogeschool de Eco-Marathon wonnen

slechts één liter brandstof. Dat mag op benzine, diesel, LPG, biobrandstof, waterstof of zonne-energie. Het doel van de competitie is niet om snelheidsrecords te breken, maar om zo zuinig mogelijk te rijden. In 2007, 2008 en 2010 waren The Hydro

Cruisers ook al op de eerste plaats geëindigd. In 2009 is het team ‘slechts’

tweede geworden. Daar kan dus nu nog een eerste plaats aan toegevoegd worden.

Dit jaar reden The Hydro Cruisers met een volledig nieuw voertuig: de Innovator One. “We merkten dat de prestaties terugliepen en daarom werd het tijd voor iets nieuws. Nu hebben we gewerkt met licht en sterk materiaal en technieken die zelfs de TU Delft niet aandurft”, vertelt Boudewijn Willekes van The Hydro Cruisers enthousiast. Met dit schitterende staaltje technische kunde hebben de studenten van De Haagse Hogeschool een resultaat behaald van 104 km op één kWh.

Eco-Marathon in Rotterdam

27 jaar lang streden scholieren- en studententeams op circuits in Frankrijk en Duitsland om de felbegeerde zuinigheidsprijs van de Eco-Marathon. Omdat de organisatie de race een meer stedelijk karakter wil geven, is er echter voor gekozen om de wedstrijd vanaf volgend jaar op de openbare weg te laten plaatsvinden, en wel in de straten van Rotterdam.

Onderwijs speelt in de innoverende Metropoolregio een belangrijke rol. Focus Haaglanden en SR Perspectief spraken met de voorzitters van de colleges van bestuur van de Haagse Hogeschool, Rob Brons, en de Hogeschool Rotterdam, Jasper Tuytel.

Jasper Tuytel en Rob Brons

14 **H**oe belangrijk is de samenwerking tussen Hogescholen en de steden waarin ze gevestigd zijn?

Brons: "Die samenwerking is essentieel. We zitten hier op een strategisch goede plek in een multifunctioneel gebouw. Daarbij zijn we een exacte afspiegeling van de bevolking in de stad. Tien procent is buitenlands, veertig procent is niet-westers allochtoon en vijftig procent is Nederlands. We hebben zo'n 135 verschillende nationaliteiten onder de studenten. Zie je in de stad veel problemen tussen die nationaliteiten, hier ligt de oplossing. Iedereen werkt samen."

Tuytel: "De Hogeschool Rotterdam zat vroeger verspreid over heel Nederland, maar heeft zich teruggetrokken op Rotterdam. Twee trefwoorden hebben we uitgewerkt als onderwijsprogramma: 'Rotterdam' wil zeggen dat we opleiden voor de belangrijkste sectoren in de stad. 'Rotterdams' staat voor de wijze van werken die we onze studenten willen bijbrengen: oplossingsgericht, pragmatisch, gericht op samenwerking, niet lullen maar poetsen en hand in hand kameraden. Beide zitten in ons Rotterdamse onderwijsmodel, met de nadruk op de relatie tussen praktijk en omgeving. Onze studenten werken aan opdrachten, afkomstig uit bedrijfsleven, overheid, medische sector en andere sectoren. Zij bieden ons stageplaatsen en opdrachten waaraan de studenten kunnen werken, wij geven resultaten terug. De relatie met de stad is daardoor een belangrijke pijler van ons werk. Bij kansrijke ontwikkelingen bemoeit de hogeschool zich ook met de fysieke kant van de stad, zoals op het RDM-terrein op Heijplaat, waar studenten van ons in een grote hal werken voor bedrijven die eveneens in die hal zijn gevestigd."

Werken de Hogescholen op dit moment samen met andere hogescholen in de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag?

Ziet u hier een meerwaarde in? Zo ja welke?

Brons: "De Haagse Hogeschool werkt op dit moment niet samen met een andere hogeschool. We volgen wel met interesse de samenwerking tussen de universiteiten in deze regio. In samenwerking zie ik zeker een meerwaarde, maar doe dat op een schaal die het nodig heeft. Als je het bekijkt vanuit de optiek van de student, wat je eigenlijk zou moeten doen, dan is één van zijn belangen: de reisafstand. Het grootste deel van onze studenten komt uit Haaglanden. Hogescholen zijn ook minder onderscheidend van elkaar dan universiteiten zijn. In Rotterdam en Den Haag kun je nagenoeg dezelfde opleidingen volgen en kies je dus de dichtstbijzijnde. Je kunt elkaar dus niet versterken met het aanbod."

Tuytel: "Het gaat er meer om goede afspraken te maken over wie wat doet, zodat we elkaar niet voor de voeten lopen. Er is in het Rotterdamse meer samenwerking met de ROC's, zoals Albeda en Zadkine, met de TU Delft en de Erasmus Universiteit Rotterdam, vooral het Erasmus Medisch Centrum. Het heeft ook met het 'verzorgingsgebied' te maken: er studeren relatief weinig mensen uit Rotterdam en de Drechtsteden in Den Haag en omgekeerd."

Het kabinet wil veel veranderen binnen en bezuinigen op het onderwijs. Hoe bekijkt u deze ontwikkelingen?

Brons: "Wat betreft de bezuinigingen vind ik dat het onderwijs wel gespaard wordt, het gaat vooral om ombuigingen. Ook omdat iedereen zich wel realiseert dat dit het kapitaal van de toekomst is. Op dit moment komen de plannen eigenlijk erop neer dat studenten alleen nog studiefinanciering krijgen voor de nominale tijd, plus één jaar. Op zich helemaal niet zo vreemd. Ik ben alleen bang dat de studenten die een bestuursjaar besluiten te doen bij een studenten-

Jasper Tuytel

vereniging, hiervoor gestraft worden. Zo'n bestuursjaar is goed voor de school en goed voor de student."

Tuytel: "Steeds werd gezegd dat bezuinigingen zouden meevallen, maar dat is niet zo. De bijdrage (tot wel vijf miljoen euro per jaar) uit het grotestedenbeleid voor de begeleiding van onze allochtone studenten, zodat ze beter presteren, is teruggetrokken. Extra begeleiding vergt meer docenturen. Toch worden we wel afgerekend op de prestaties van de studenten. Bovendien hebben we die mensen straks hard nodig op de arbeidsmarkt. Landelijk geldt dat je op onderwijs niet moet bezuinigen, maar er juist in moet investeren. De Commissie Veerman heeft aanbevelingen gedaan, maar zonder bijbehorende investeringsagenda. Dan wordt het wel erg moeilijk ambities op onderwijsgebied te realiseren."

Rob Brons

Gerard Milo's kijk op Haaglanden

Kent u dat gevoel dat u zich met veel moeite een nieuwe ontwikkeling of begrip eigen heeft gemaakt, om vervolgens te ontdekken dat de hele wereld dat al doet en het helemaal niet een "big deal" is? Mij overkomt dat nog wel eens rond nieuwe media. Heb ik net sinds enige tijd LinkedIn een beetje onder de knie, kreeg ik van de week een uitnodiging van een connectie om met behulp van Mixtent de vaardigheden van mijn connecties te vergelijken met die van mijzelf. Dat kost weer een paar week-enden. Zo gaat dat steeds bij nieuwe media. Een zegening of een vloek, ik weet het niet.

Toen ik voor het eerst over Twitter las, begreep ik er niet veel van en het nut ervan ontging mij volledig. Tot ik in 2009 naar het SXSW (South by Southwest) festival in Austin, Texas ging. Op het interactieve deel van het congres bleek Twitter een absolute noodzaak om de inhoud van discussies te kunnen volgen. Vrijwel iedereen in de zaal twitter-

de over wat de spreker aan het vertellen was en al die tweets werden voorin de zaal op schermen geprojecteerd. Een bijzondere ervaring, want naast de presentatie van de spreker, was er een niet afluende stroom van opmerkingen. Zinnige en onzinnige. De gespreksleiders citeerden regelmatig tweets uit de eerste categorie, waarop de sprekers dan weer reageerden. Zo ontstonden er hele dynamische en interactieve sessies. Intussen is Twitter aardig in onze samenleving verankerd geraakt en is het in hoog tempo de actualiteit van het traditionele journalistieke product aan het inhalen en voor een deel de inhoud van radio- en televisieprogramma's aan het bepalen. Bij het drama in Alphen aan de Rijn had de nieuwe media redactie van Omroep West de handen vol om alle tweets te verwerken en op juistheid te verifiëren. Verkeerde berichtgeving werd ook direct via Twitter gecorrigeerd. De burger wordt journalist en de journalist moet zorgen voor duidelijk. De laagdrem-

peligheid en snelheid van nieuwe media maken het bij uitstek geschikt om van je te laten horen. De betrouwbaarheid van de informatie staat hierbij niet altijd voorop en het is de taak van de onafhankelijke journalistiek dit te borgen. Daarin ligt ook de uitdaging voor omroepen en kranten om zich enerzijds aan te passen aan de snelheid en mogelijkheden van de nieuwe media, zonder daarbij de journalistieke rol en verantwoordelijkheid uit het oog te verliezen.

NEObeet?

- ne-o`beet
- de-woord (mannelijk)
- iemand die ontwerp bureau NEO nog helemaal niet kent

kijk eens rond op onze website!

NEOfoob?

- ne-o`foob (« Grieks)
- de-woord (vrouwelijk)
- iemand die nog een beetje huiverig is voor een fris en sprankelend NEO-ontwerp

kom gerust een keer kennismaken!

www.ontwerpbureauneo.nl

ontwerpbureau neo overbeeklaan 14 velp tel 026 4424831 post@ontwerpbureauneo.nl

Aftrap voor een krachtige Metropoolregio

Metropoolregiodag Rotterdam - Den Haag

Oefenduels, presentaties, spelanalyses, verkenning van het speelveld en één-tweetjes. Raadsleden, griffiers, gemeentesecretarissen en vertegenwoordigers van maatschappelijke partijen gingen op woensdag 25 mei 2011 met elkaar in gesprek over de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag.

Tekst: Brigitte Beeks, Stadsgewest Haaglanden
Fotografie: Sicco van Grieken

16

Het Stadsgewest Haaglanden en de stadsregio Rotterdam hebben dit jaar voor het eerst samen een Metropoolregiodag gehouden in het Kyocera Stadion, thuisbasis van ADO Den Haag. Op deze dag stond de vorming van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag centraal. De inzet was het in goed samenspel versterken van de concurrentiekracht van deze regio. Zo'n driehonderd raads- en collegeleden, gemeentesecretarissen en griffiers uit beide stadsregio's konden zich laten informeren en met elkaar in gesprek gaan over de kansen van de Metropoolregio. Vertegenwoordigers van maatschappelijke partijen leverden ook een bijdrage aan het programma.

Minister Piet Hein Donner (Binnenlandse Zaken) heeft het startsignaal gegeven.

De Metropoolregiodag werd gehouden in het Kyocera Stadion in Den Haag.

FOCUS HAAGLANDEN

De beide voorzitters van de stadsregio's: Jozias van Aartsen (links) en Ahmed Aboutaleb.

17

Natuurlijk was er ook tijd om een kijkje te nemen in het stadion.

Jozias van Aartsen, burgemeester Den Haag en tevens voorzitter van Stadsgewest Haaglanden tijdens een paneldiscussie.

Gedurende de dag zijn diverse 'Oefenduels' gegeven aan de hand van de zeven pijlers van de samenwerking in de Metropoolregio.

Vermindering uitstoot kwalijke gassen en slimmer omgaan met energie

Duurzaamheid staat de laatste jaren volop in de belangstelling. Ook overheden denken na over alternatieve brandstoffen. Doelstellingen om de uitstoot van CO₂ te beperken worden geformuleerd, maatregelen in de steigers gezet en initiatieven ontplooid. Een aantal voorbeelden uit het Stadsgebied Haaglanden en de stadsregio Rotterdam.

Tekst: Ben Maandag, i.o. stadsregio Rotterdam
Fotografie: Sicco van Grieken en Mladen Pikulic

De Rotterdamse Rijnhaven is sinds een jaar een opmerkelijke bezienswaardigheid rijker. Waar ooit de binnenvaartschepen in dikke rijen langs de kaden en pieren lagen, drijven nu drie sierlijke glazen halve bollen op het water. Het is een vredig, bijna etherisch gezicht: de transparante koepels van verschillende grootte, die uit het water lijken op te doemen. De drie bollen vormen samen een paviljoen dat dient als opvallend visitekaartje voor de duurzame bedoelingen van Rotterdam en het Rotterdam Climate Initiative.

In het drijvende paviljoen zijn tal van innovatieve snuffjes samengebracht die het tot een voorbeeld van duurzame ontwikkeling maken. Het is daarmee een les voor de toekomst, die veel dichterbij is dan we ons doorgaans realiseren. De bollen zijn opgebouwd uit opblaasbare kussens van EFTE-folie, dat niet alleen een duurzaam karakter heeft, maar ook nog eens honderd keer lichter is dan glas. Vandaar dat dit materiaal uiterst geschikt is om toe te passen op het water: het weegt vrijwel niets. De ultralichte constructie is niet het enige waarmee het paviljoen zich onderscheidt. Zonne-energie en oppervlaktewater zorgen voor de verwarming en koeling. Doordat de aan elkaar geschakelde bollen zijn ingedeeld in

verschillende klimaatzones, wordt de energie alleen op die plekken gebruikt waar nodig. Het paviljoen zuivert het gebruikte toiletwater, dat na de zuivering zonder problemen in het oppervlaktewater kan worden geloosd.

Uithangbord

Het paviljoen vormt het tastbare bewijs dat bouwen op het water heel goed mogelijk is. Het is daarom ook een uithangbord van de potentie die het water biedt als onwaarschijnlijk ondergrond voor nieuwe woningen. Rotterdam speelt al enige tijd met de gedachte om nieuwe stadswijken op het water tot stand te brengen. Het deelgebied Stadshavens, dat een oppervlak van 1.600 hectare bestrijkt waarvan het leeuwendeel uit water bestaat, is de aangewezen plaats om zulke wijken te laten verrijzen. Hoe het kan is hier te zien. Een expositie in het drijvende paviljoen maakt duidelijk wat er op dit gebied mogelijk is, nog afgezien van het paviljoen zelf.

Creatief en innovatief

Het paviljoen is ontworpen door Delta-Sync en Public Domain Architecten. Het toont ook hoe creatief en innovatief mensen worden, wanneer de druk om andere wegen in te slaan steeds verder toeneemt. Soms hoeft het allemaal niet eens zo ingewikkeld te zijn. Brilljante oplossingen liggen vaak ook voor de hand, al moet iemand er eerst wel even opkomen. Kijk naar het initiatief van de 'Loopbus', waarvan de gemeente Den Haag volgens de overlevering een jaar of vijf geleden in ons land de primeur beleefde.

Eenvoudiger dan de Loopbus kan het bijna niet: in plaats van dat ouders hun kinderen elke ochtend met de auto naar school brengen, daardoor gezamenlijk met hun voertuigen enorme hoeveelheden uitlaatgassen uitstoten en rondom de scholen voor ronkende files zorgen, gaan de kinderen lopend naar school. De Loopbus is niets anders dan een groep kinderen die zich, onder leiding van enkele ouders, langs een vaste route veilig naar school beweegt. Langs die route kunnen andere kinderen aanha-

ken. Het mes snijdt aan twee kanten: niet alleen is de Loopbus goed voor de luchtkwaliteit in de stad, de kinderen krijgen er ook meer beweging door, wat hun gezondheid ten goede komt.

Aardwarmte

In het Stadsgebied Haaglanden zit men intussen ook niet stil en broeden deskundigen op initiatieven die een bijdrage kunnen leveren aan vermindering van uitstoot van kwalijke gassen en slimmer omgaan met energie. Een voorbeeld is het project 'Warmtestrategie', waarmee Stadsgebied Haaglanden de grote hoeveelheden warmte die jaarlijks worden geproduceerd en ongebruikt verloren gaan, wil gebruiken als aanvullende energievoorziening. Warmte die vrijkomt bij industriële processen, aardwarmte en warmte van het uitgebreide kassengebied ten zuiden van Den Haag kan ten goede komen aan huishoudens, bedrijven, kantoren en de glastuinbouw. Doel is om te komen tot een regionaal warmtenet.

In maart is een convenant gesloten tussen autodealers, leasemaatschappijen, vulpuntexploitanten, auto-importeurs, groengasproducenten en het Stadsgebied Haaglanden over rijden op Groengas.

Overschakelen op andere brandstoffen in het vervoer is een ander thema dat voortdurend in de belangstelling staat. Haaglanden spant zich in om de populariteit van 'Groengas' verder te vergroten: het gas dat is te winnen uit biomassa, zoals koeienmest of gft-afval, en zich daarmee onderscheidt van het traditionele aardgas dat, evenals benzine, een fossiele brandstof is. Voor een auto die al op gas rijdt, maakt het niet uit of er aardgas of Groengas in de tank zit, dus is het beter voor het milieu om dan maar meteen voor Groengas te kiezen. Haaglanden propageert het gebruik van

De Klimaatbollen in de Rotterdamse haven.

Groengas door onder meer het gebruiken van deze brandstof verplicht te stellen bij aanbestedingen en door subsidies te verstrekken voor de aanschaf van groengasauto's en het openen van een vulpunt.

Met het Waterkader Haaglanden speelt het Stadsgebied in op de toenemende vraag om het regionale watersysteem duurzaam en beheersbaar te maken. Het Stadsgebied werkt hierin samen met de negen gemeenten die van het Stadsgebied deel uit maken, het Hoogheemraadschap van Delfland en de provincie Zuid-Holland. Op vrij korte termijn moeten er al resultaten zichtbaar zijn: de ambitie is om in 2015 het watersysteem beter op orde te hebben. Eerder al, in 2014, moet er een strategie klaarliggen die duidelijk maakt hoe het Stadsgebied kan omgaan met de gevolgen die klimaatverandering voor het watersysteem zal hebben.

Verspilling vermijden

Ook stadsregio Rotterdam blijft niet achter. Niet alleen wordt er hard gewerkt aan een 'Maatregelenpakket Duurzame Mobiliteit' (zie kader), er ligt al een 'Regionaal Strategische Agenda' waarin het een en ander over duurzaamheid is opgenomen en er is, sinds 2008, een 'Regionale Klimaatagenda'.

Het grote doel van de laatstgenoemde agenda is om in 2025 de uitstoot van kooldioxide met veertig procent te hebben teruggedrongen. Zestien samenwerkingsprojecten zijn in het leven geroepen om verspilling van energie te vermijden en duurzame energiebronnen te benutten. De samenwerkingsprojecten strekken zich uit van afspraken met woningcorporaties om bij de bouw van nieuwe woningen de uitstoot van kooldioxide zoveel mogelijk te beperken, ruimte cre-

eren voor de bouw van windmolens tot afspraken om de openbare verlichting duurzamer te maken en het schoner krijgen van de verschillende wagenparken die er binnen de verschillende gemeenten van de stadsregio bestaan. Zo krijgt vroeg of laat iedereen met duurzaamheid, energiebesparing en verbetering van het milieu te maken.

www.haaglandenrijdschoon.nl
www.waterkaderhaaglanden.nl
<http://klimaatagenda.stadsregio.nl>

Stadsregio maakt punt van duurzame mobiliteit

Het algemeen bestuur van de stadsregio Rotterdam heeft in mei het 'Maatregelenpakket Duurzame Mobiliteit' vastgesteld. Het pakket bestaat uit 56 maatregelen, die bedoeld zijn als voorstellen om de gemeenten binnen de stadsregio te prikkelen duurzaamheid hoog in het vaandel te voeren en er daadwerkelijk mee aan de slag te gaan. De maatregelen kosten weinig tot geen geld. De rol van de stadsregio is voornamelijk initiërend en faciliterend, de regiogemeenten moeten het doen.

Tot de maatregelen behoort de introductie van de 'Loopbus', die al eerder in het Engelse Leeds en in Den Haag zijn opwachting heeft gemaakt en waarbij kinderen onder begeleiding van enkele ouders naar school toe lopen. Andere voorstellen zijn: het instellen van buurtcoaches duurzame mobiliteit, het experimenteren met een elektrische 'deellauto' volgens het principe van Greenwheels, oplaadpunten creëren op knooppunten van openbaar vervoer voor elektrische fietsen en scooters, en het aantrekkelijker maken van fietsroutes, waardoor het fietsverkeer wordt gestimuleerd.

Blijven innoveren om vooraanstaande positie in de wereldmarkt te behouden

Groene tuinbouwinnovaties op alle niveaus

Greenport Campus innovatie support (Greenport Campus) helpt ondernemers in de glastuinbouw en hun toeleveranciers om hun innovatieve ideeën tot bloei te laten komen. Ondernemers en kennisinstellingen werken samen om de internationale voorsprong van de Nederlandse Greenports te behouden en te versterken.

Tekst: Danny Peters, Kamer van Koophandel
Fotografie: Loes Schleeidoorn, Loesje Praktijken

Demokwekerij Westland in Honselersdijk is een kas van ruim 10.000 m² waar ontwikkelingen in de glastuinbouw gestimuleerd en gefaciliteerd worden. Eigenaar Peet van Adrichem, tuinder en technicus in hart en nieren, startte hier zo'n 10 jaar geleden mee. "Ik wilde samen met bedrijven de markt beter bedienen. Door tussenpersonen was er geen direct contact tussen toeleveranciers en tuinders. Hierdoor kregen deze leveranciers niet precies te horen wat de wensen van de tuinders waren. Juist met de opkomende schaalvergroting in die tijd was direct contact belangrijk om vragen en ideeën goed af te stemmen." In de Demokwekerij is ruimte beschikbaar om deze vragen en ideeën te onderzoeken. Denk bijvoorbeeld aan testopstellingen voor teelssystemen, interne transportsystemen, belichting en klimaatbeheersing.

22 bedrijven houden er continu afwisselende productpresentaties.

Greenport Campus

In 2008 is met zeven andere partijen de Greenport Campus ontstaan. Demokwekerij Westland is één van de partners van Greenport Campus. Ondernemers in de glastuinbouw – tuinders én toeleveranciers – worden geholpen hun innovatieve ideeën tot bloei te laten komen. Ze krijgen steun bij hun zoektocht naar kennis, kennispartners, samenwerkingspartners en bij het concreet maken van ideeën. Dit verloopt via een aantal 'takken' in de Greenport Campus: Het Loket, Support, Arena en opleidingsmogelijkheden.

Via 'Het Loket' komen vragen binnen zoals 'ik heb groeilicht ontwikkeld met een afwijkend spectrum. Kan dit in de

tuinbouw worden toegepast?' De vraag wordt geregistreerd en samen met een partner/expert van Greenport Campus scherpgesteld. 'Support' kan helpen bij het inhoudelijk uitwerken van een projectplan, het uitvoeren van kleinschalige experimenten, het bij elkaar zoeken van een consortium en het zoeken naar financiering van een project. In 'de Arena' gaan belanghebbenden met elkaar aan de slag om toekomstbeelden te delen en te bepalen aan de hand van welke concrete stappen de gewenste toekomst bereikt kan worden. Via een database is het complete cursusaanbod voor het greenport cluster in Zuid-Holland inzichtelijk gemaakt. Er kan gezocht worden op thema, niveau en locatie.

Van Adrichem: "Om met Cruijff te spreken: om te kunnen innoveren moet je verstand hebben van de kern. Technici krijgen onder managers vaak niet de ruimte om te innoveren. Aan de andere kant zou het geld ook snel op zijn als zij de vrije hand krijgen. Een goede balans is dus nodig. Het mooie van tuinders is dat ze verstand hebben van de kern en daarmee dus zelf kunnen bepalen of ze erin investeren. Een vraag of idee kan leiden tot een nieuwe manier van werken. Maar is het wel praktisch haalbaar?" Hier wordt via de Greenport Campus met proefopstellingen (o.a. in de Demokwekerij) naar antwoorden gezocht.

In 'de Arena' wordt nu gestart met het thema 'Creëer je eigen meerwaarde'. Op welke manier blinken tuinders uit

Deelnemers

Met steun van het Ministerie van EL&I, de Provincie Zuid-Holland en diverse gemeenten, verbindt Greenport Campus Innovatie Support de netwerken en kennis van onderstaande kennisinstellingen met het bedrijfsleven. Hiermee kan voor iedere vraag snel en effectief het juiste antwoord bij de juiste partij gevonden worden.

- Kennisalliantie Zuid-Holland
- TU Delft
- TNO
- GreenQ Improvement Centre
- Demokwekerij Westland
- Wageningen UR Glastuinbouw
- Hogeschool Inholland
- De Haagse Hogeschool

In Demokwekerij Westland worden ontwikkelingen in de glastuinbouw gestimuleerd en gefaciliteerd.

en hoe maak je dit zichtbaar? "De kracht van de Nederlandse tuinbouw zit 'm erin dat alle schakels met elkaar praten, delen. Dit noemen we open innoveren. Momenteel stagneren bepaalde ontwikkelingen doordat het niet eenvoudig is patenten ten gelde te maken. Bedrijven zijn voorzichtig met risicovolle innovatieve investeringen. Om open te kunnen blijven innoveren blijken vaak subsidies nodig te zijn", meent Van Adrichem. "Je ziet, nu het einde van de crisis hopelijk in zicht is, dat bedrijven die het meest vooruitstrevend waren, er kennelijk het beste voorstaan. Kennis uitwisselen en 'feeling' met elkaar houden blijft belangrijk om nieuwe ontwikkelingen praktisch toegankelijk te houden."

www.demokwekerij.nl
www.greenportcampus.nl
www.kvk.nl/denhaag, klik op 'sectoren'

Proefopstelling van een op stoom gekweekte aardbeienplantje.

Komkommerbattle

Hoe krijgen jongeren interesse voor de tuinbouwsector? Door een wedstrijd te organiseren wie het snelst komkommers kan laten groeien. De It's Alive battle. In de Demokwekerij stonden twee kassen gevuld met komkommerplanten. Via hun favoriete online-vriendennetwerk, Hyves of Facebook, strijden de deelnemers om de grootste komkommeroogst. Via battles beïnvloeden ze de groei. Ze krijgen hulp van Tarzan of Jane en moeten bijvoorbeeld muziek of rupsenaanvallen weren. Alles was live te volgen via vier camera's. Op 24 mei werd de winnaar van de It's Alive battle bekend gemaakt: het gele team van het Hyvesnetwerk. Zij wisten met ruim 1721 leden in drie weken tijd maar liefst 707 kilo komkommers te kweken in hun kas.

www.productschaptuinbouw.nl

KvK en Greenport

Drie van de vijf Nederlandse greenportgebieden liggen in het werkgebied van KvK Den Haag: Boskoop (bomen en planten), Duin- en Bollenstreek (bollen) en Westland-Oostland (bloemen & groente). Samen met de sector wil KvK Den Haag het lobbyvermogen versterken om de tuinbouw nationaal en regionaal beter te agenderen. Een veelbelovend initiatief is de oprichting van de vereniging Greenport Holland waarbij alle branche- en ondernemersorganisaties zijn aangesloten.

In 2011 begeleidt KvK Den Haag de volgende handelsmissies:

- 23 – 26 mei 2011 Azerbeidzjan, agribusiness (waaronder tuinbouw)
- 6 – 10 juni Chili, tuinbouw
- 10 – 15 oktober VS, tuinbouw
- In november inkomende missie uit Servië, groenteteelt.

Aanmelden: Pauline.dirkzwager@kvk.nl of 088 588 80 30

Concessies eindigen per december 2012

Haaglanden en Rotterdam bereiden aanbesteding stadsbusvervoer voor

Volgend jaar rijden er misschien geen RET-bussen door Rotterdam en geen HTM-bussen door Den Haag, maar bussen met andere kleuren en bedrijfsnamen. De stadsregio Rotterdam en het Stadsgewest Haaglanden zijn namelijk bezig met een grote aanbesteding van het openbaar busvervoer voor de beide steden. **Waarom eigenlijk?**

Tekst: Stadsregio Rotterdam
Fotografie: Emma Koolschijn en Mladen Pikulic

De huidige concessies voor het stadsbusvervoer in Den Haag en Rotterdam eindigen per december 2012. Beide stadsregio's zijn bezig een aanbesteding uit te schrijven, waar meerdere vervoersbedrijven aan mee gaan doen. Wie de hoogste kwaliteit voor de laagste prijs biedt, mag de komende jaren alle buspassagiers in Rotterdam en omgeving of, voor Haaglanden, Den Haag en omgeving, vervoeren. Waarom de RET en de HTM het niet gewoon zelf blijven doen? Omdat het regeerakkoord van 2010 heeft bepaald dat ook het OV in de grote steden aanbesteed moet worden. Voorheen was dat alleen het geval bij het streekvervoer in Nederland.

Het centrale begrip bij aanbesteding is marktwerking. Als meerdere vervoerbedrijven concurreren om het busvervoer te mogen verzorgen, prikkelt dat tot nog betere prestaties. Als door de aanbesteding de dienstverlening naar een ander bedrijf gaat, blijft in eerste instantie voor het personeel alles hetzelfde. De werknemers houden dezelfde CAO, maar ze moeten wel een ander uniform aantrekken. Dit is wettelijk geregeld. Op den duur kunnen er natuurlijk wel zaken gaan veranderen, want niet alles ligt vast in de CAO. De ene werknemer

Het centrale begrip bij aanbesteding is marktwerking

zal dat positief vinden, de ander zal er meer moeite mee hebben. En voor ondersteunend personeel, zoals de mensen op de kantoren, kan het betekenen

Na de aanbesteding van het busvervoer in Den Haag kan het zijn dat er straks andere bussen rondrijden dan die van de HTM.

dat het werk naar een andere locatie verhuist. De aanbesteding van het openbaar vervoer is op dit moment extra beladen geraakt doordat het regeerak-

koord van het huidige kabinet deze heeft gekoppeld aan een forse bezuinigingsopgave: 120 miljoen per jaar voor de drie grote steden, Amsterdam,

Rotterdam en Den Haag samen. Het regeerakkoord verwacht een forse efficiencywinst die deze bezuiniging verantwoord zal maken. De gemeentelijke vervoerbedrijven zijn de afgelopen jaren al veel efficiënter gaan werken. De bestuurders van de drie stadsregio's, Amsterdam, Rotterdam en Haaglanden, bestrijden daarom dat een dergelijke grote bezuiniging realistisch is. Zij zijn al maanden in gesprek met de minister van Infrastructuur en Milieu om deze van tafel te krijgen.

Ook in Rotterdam kunnen er straks misschien andere stadsbussen rond gaan rijden.

Wijnand Veeneman

Wijnand Veeneman, hoofddocent op de TU Delft en deskundige op het gebied van OV-aanbesteding, weet dat een OV-aanbesteding makkelijk kan mislukken. "Onder meer dankzij het verschijnsel van the winner's curse. Wie de laagste prijzen aanbiedt, krijgt de opdracht. Maar soms kan het bedrijf die belofte niet helemaal waarmaken. Dan zijn er nog geen nieuwe bussen beschikbaar en rijden de oude er nog. Dat is in Noord-Brabant gebeurd."

De overheid, in dit geval de stadsregio's, moeten oppassen niet in een veelvoorkomende valkuil te trappen: te gedetailleerde eisen. Veeneman: "Natuurlijk moet de nieuwe aanbieder oplossingen verzinnen waardoor mensen goed kunnen overstappen van de ene buslijn op de andere. Dienstregelingen van bus en trein moeten op elkaar afgestemd worden, er moeten zoveel mogelijk bussen in een uur op dat punt beschikbaar zijn. Maar er zijn overheden die zelf een dienstregeling gaan schrijven en de aanbieder geen ruimte geven zelf met oplossingen te komen. Dan ga je te ver en is het ondoenlijk om zo'n klus op een goede manier te klaren."

Veeneman vindt de bezuinigingsoperatie die het kabinet onder het mom van aanbesteding aan Rotterdam en Haaglanden wil opdringen, geen goede zet. "Het verleden leert dat slechts de dreiging van bezuiniging aanzet tot efficiency, niet be-

zuiniging zelf. Met andere woorden: als een bakker hoort dat er volgende week een andere bakkerij naar zijn straat zal verhuizen, gaat hij snel kijken hoe hij zijn eigen bedrijf kan verbeteren, zodat de klanten straks wel bij hem blijven. Lopen de klanten al bij hem weg, dan gaat hij daar niet efficiënter van werken."

"Al in 1996 dreigde het fenomeen aanbesteding voor de vervoersbedrijven. Het gevolg daarvan was dat de bedrijven efficiënter gingen werken. Nu valt er nog weinig op dit vlak te halen. Bovendien is de aanbesteding er al, er is geen dreiging meer." Veeneman denkt dat de regeringspartijen tijdens verkiezingstijd hebben willen scoren met bezuinigingsplannen op het OV. "Het illustreert dat dit kabinet OV minder belangrijk acht. Verder dachten de politici dat er nog wel bezuinigd kon worden omdat dit in het streekvervoer al een tijd geleden ook gelukt is, onder meer omdat er aanbestedingen zijn gedaan. Maar het streekvervoer is een heel andere kwestie. Op het platteland reizen minder mensen met het OV, het OV is er minder verbonden met wonen, werken en andere belangrijke functies, zoals in de stad. In de grote steden is het meteen heel ingrijpend als een ander bedrijf het busvervoer regelt, een wijziging in de dienstregeling heeft consequenties voor een grote groep mensen. Je kunt dat dus niet zonder meer met elkaar vergelijken."

De Haaglandse zorg wordt 2.0

Een broedplek voor kennis en innovatie is tegenwoordig zonder twijfel het internet. Lees: de social media. Wereldwijd bekeken mag Nederland zich sinds dit voorjaar de nummer 1-bezoeker noemen van sociale netwerksites*.

Allerlei digitale initiatieven ontpoppen zich om ervaringen te delen en ideeën te laten ontstaan. Twee best practices van Haaglandse zorgbodem.

Tekst: Eefje Aerts & Daniëlle Driessen
Beeld: Actorion Communicatie

In de Nederlandse gezondheidszorg zijn onze ziekenhuizen de grootste social media-gebruikers**. Zo heeft Medisch Centrum Haaglanden (MCH) de digitale wereld ingezet om de service, communicatie en efficiëntie naar een hoger platform te brengen. Allereerst met de verwijsapplicatie ZorgDomein, maar ook met een patiëntenportaal, MijnMCH.nl en medischegegevens.nl.

ZorgDomein

ZorgDomein is een project dat een nauwe samenwerking tussen zorginstellingen en hun verwijzers vereist. ZorgDomein ondersteunt het zorgproces en de bijbehorende communicatie tussen zorgverleners. Het ZorgDomein heeft als doelen de patiënt en de verwijzer beter te informeren en de patiënt de keuze in het zorgaanbod te laten zien. De patiënt kan ZorgDomein inzetten om snel op het juiste spreekuur te komen en onnodige bezoeken, consulten en telefoontjes te voorkomen.

“Wij zijn als één van de eerste ziekenhuizen begonnen met ZorgDomein. Bijna zeventig zorgorganisaties hebben ons voorbeeld gevolgd”, vertelt Irma ter Haar, coördinator huisartsen van MCH. “Zowel onze medisch specialisten als de huisart-

sen in de regio en hun patiënten zijn bij ZorgDomein gebaat. Dankzij de applicatie kunnen huisarts en specialist snel informatie uitwisselen. De huisarts kan zijn patiënt gemakkelijk doorverwijzen,

Patiëntenportaal MijnMCH.nl

Een andere webapplicatie die MCH in huis heeft gehaald, is het patiëntenportaal. Hier kunnen patiënten 24 uur per dag online een afspraak maken, wijzi-

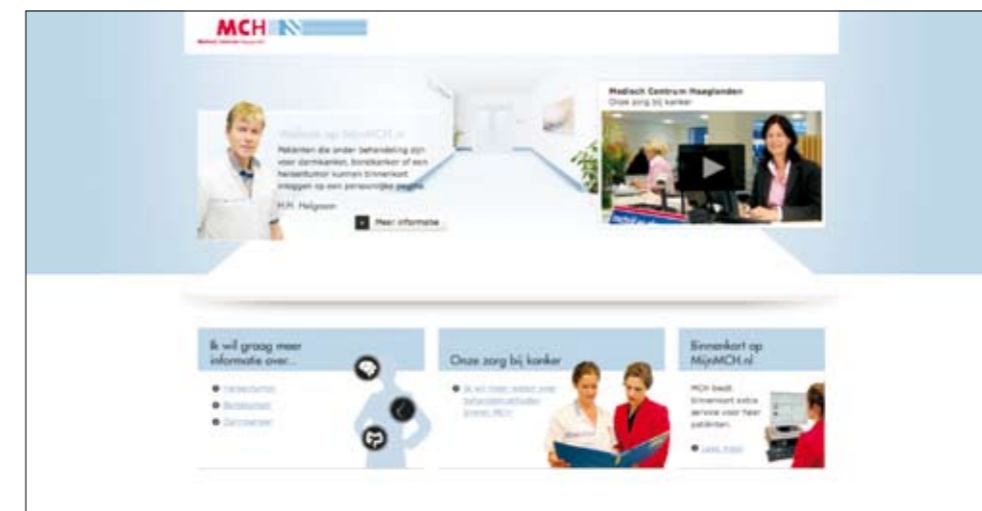
'Voor de patiënt betekent dit duidelijkere informatie, kortere lijnen en snellere zorgverlening'

omdat hij in één oogopslag ziet welk ziekenhuis wat biedt en op welke termijn. Voor de patiënt betekent dit duidelijkere informatie, kortere lijnen en snellere zorgverlening.” MCH werkt sinds 2006 met ZorgDomein. Het MCH heeft de verwijsapplicatie de afgelopen jaren heel duidelijk met de tijd zien meegaan. “Alle technologische ontwikkelingen hebben steeds meer mogelijk gemaakt. Naast het elektronisch verwijzen kan de huisarts nu diagnostiek bij ons aanvragen.”

gen of annuleren. “Voor nog meer service is sinds kort MijnMCH.nl in de lucht. Onze oncologiepatiënten krijgen op deze site informatie over diagnostiek en behandeling. Over een tijdje kunnen zij ook inloggen op hun persoonlijke pagina. Bijvoorbeeld om te chatten met lotgenoten of te mailen met hun arts”, aldus Ter Haar.

Medischegegevens.nl

Tevens is MCH het eerste ziekenhuis in Nederland dat medischegegevens.nl

Digitaal patiëntenportaal MijnMCH.nl

aanbiedt. Via medischegegevens.nl kunnen patiënten digitaal medische gegevens inzien. “Met medischegegevens.nl willen we patiënten de mogelijkheid bieden persoonlijk hun medische informatie te bekijken, waar en wanneer ze dat willen. Het enige wat ze nodig hebben is een pc met internetaansluiting en een mobiele telefoon, waarop ze hun inlogcode ontvangen. Patiënten kunnen operatie- en laboratoriumuitslagen raadplegen, maar ook het geneesmiddelengebruik en de voortgang van behandeling en begeleiding. Dat kan de patiëntveiligheid ten goede komen. Deze faciliteit is genomineerd voor de Zorgveiligheidsprijs 2011 van de Inspectie voor de Gezondheidszorg.”

Zorgverzekeraar 2.0

Binnen de gezondheidszorg maken ziekenhuizen ruimschoots gebruik van nieuwe media, zorgverzekeraars blijven echter achter. Om te zorgen dat zorgverzekeraars niet worden ingehaald door de zogeheten sociale revolutie, heeft Anke Bielderma (senior adviseur bij Alares) het concept Zorgverzekeraar 2.0 in het leven geroepen. “Met Zorgverzekeraar 2.0 laten we met voorbeelden zien dat baanbrekend innoveren haalbaar is, ook in de zorg”, aldus Bielderma.

Zorgverzekeraar 2.0 is in het leven geroepen nadat Bielderma opmerkte dat er sinds 2006 geen nieuwe zorgverzekeraar tot de zorgverzekeraarmarkt is toegetreden. “Ook zijn er in deze branche geen innovaties op te merken en dát terwijl de zorg juist moet innoveren. De zorg moet slimmer gaan werken, gebruik maken van e-health en de patiënt centraal zetten”.

Crowdsourcing en crowdorganizing “Patiënten ervaren legio problemen bij een zorgverzekeraar. En daar waar problemen zijn, zijn nog meer kansen, mogelijkheden en oplossingen. Sociale innovatie is hierbij behulpzaam”, legt Bielderma uit. Zorgverzekeraar 2.0 moet ons helpen inzicht te krijgen in de wereld van zorgverzekeraars, zowel de vraag- als de aanbodkant wordt onder de loep genomen om te innoveren. “Met behulp van prikkelende stellingen hopen we inzicht te krijgen in de

Webapplicatie ZorgDomein

behoefte van de verzekerde, waar geïnoveerd kan worden en hoe andere sectoren sociale innovaties inzetten.” Met behulp van LinkedIn kunnen verzekeraars, verzekerden en andere geïnteresseerden een mening geven.

Crowdsourcing en -organizing worden dus optimaal benut om met oplossingen te komen die de Zorgverzekeraar 1.0 tot het verleden doen laten horen. “De hui-

dige zorgverzekeraars zijn door hun omvang stugge organisaties met veel bureaucratie, controle, overhead en marketing. Ze zijn nog onvoldoende in staat om snel en adequaat in te spelen op steeds individuelere wensen van verzekerden.

Met Zorgverzekeraar 2.0 hopen we een beweging te starten die leidt tot vernieuwingen binnen en tussen zorgverzekeraars. Waarbij sociale toepassingen van moderne communicatiemiddelen, social media en informatievoorzieningen een bijdrage leveren aan het betaalbaar, organiseerbaar, flexibel en effectief maken van de zorg”, besluit Bielderma.

Invitational Conference

Zorgverzekeraar 2.0 stopt niet bij een LinkedIn-profiel. Op 27 juni 2011 wordt er een Invitational Conference georganiseerd met als doel bestuurders, experts uit de zorg, de verzekerings-

wereld en aanverwante terreinen kennis te laten maken met innovatieve ideeën voor de zorgverzekeraarmarkt. Daarnaast is het een goede gelegenheid om over de nut, noodzaak en haalbaarheid van innovatie van gedachten te wisselen.

*Bron: onderzoek door comScore.

**Bron: onderzoek Social Media Monitor Zorg door iZovator en Redmax.

MVO doe je zo!

Digitaal platform stimuleert duurzaam ondernemen

Duurzaam ondernemen is hot. Het besef is doorgedrongen dat we in actie moeten komen om de uitputting van de aarde te stoppen en kans moeten geven om zich te herstellen.

Maar tussen beseffen en doen, liggen bezwaren en vragen. Ondernemers hebben in deze laagconjunctuur vaak wel wat anders aan hun hoofd dan investeringen in duurzaamheid te doen. En bovendien: waar moet je beginnen? En precies op die vraag is een praktisch antwoord ontwikkeld: het digitale platform 'MVO doe je zo!'

Tekst: Dick de Jager
Fotografie: Actorion Communicatie

Ondernemingen die flexibel inspelen op trends in de markt en goed luisteren naar hun steeds kritischer wordende klanten, zijn doorgaans het meest succesvol. Duurzaam ondernemen is allang geen trend meer. Het is bittere noodzaak, maar biedt ook kansen. Klanten zien een ondernemer, die zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt. Ze kopen een product of nemen een dienst af, waarvan ze weten dat deze met zorg voor de aarde en de mensen wordt geleverd. Duurzaamheid wordt daarmee een steeds grotere factor in het gedrag van leveranciers, klanten, maar ook medewerkers. Want als je kan kiezen, ga je voor het bedrijf dat zich positief onderscheidt. Een groen imago met-beide-benen-op-de-grond doet het goed. Het versterkt het imago en versterkt de marktpositie.

Bewustwording

Investeren in duurzame oplossingen is investeren in een betere toekomst. Duurzaamheid kent vele facetten. Om er

een paar te noemen: energieverbruik, milieuvriendelijke grondstoffen en materialen, fairtrade producten, biologisch geteelde voeding, innovatie en nieuwe technologieën, elektrisch vervoer, hergebruik van afval en watervasthoudende groene daken. Maar het begint bij bewustwording, gedrag en weten waar je als ondernemer je kennis, producten en diensten kunt vinden. En dat is precies wat het digitale platform 'MVO doe je zo!' bij elkaar brengt en ontsluit.

Praktisch aan de slag

Het speciaal voor ondernemers ontwikkelde platform geeft antwoorden op vra-

gen als: wat kan duurzaamheid voor mijn bedrijf betekenen? Wat kan ik als ondernemer zelf doen? Welke stimuleringsmaatregelen, producten en diensten zijn er? Wie kan mij ondersteunen als ik door de bomen het bos even niet meer zie?

'MVO doe je zo!' stelt de ondernemer in staat om zijn bedrijf stap voor stap en op een praktische manier te verduurzamen. Hij vindt er op lokaal en regionaal niveau alle informatie en handvatten om duurzaamheid binnen het bedrijf concreet vorm te geven. Hij wisselt kennis uit met andere ondernemers, vindt de stimuleringsmaatregelen van zijn gemeente en andere overheden, leert

van best practices en treft op maat een aanbod aan producten, diensten en adviezen aan, wanneer hij tot actie wil over gaan.

Duurzaamheidsprofiel

Als je al print en kopieert, doe je dat dubbelzijdig en niet in kleur, het afval wordt netjes gescheiden en de medewerkers drinken eerlijke koffie en thee. Daarmee is de ondernemer op de goede weg, maar hoe staat hij er werkelijk voor en in welke mate onderscheidt hem dat van zijn concurrenten? Waar liggen de kansen op verbetering? En waar vind ik de antwoorden in de buurt? Een wetenschappelijk ontwikkelde duurzaamheidsscan is de eerste stap op weg naar de antwoorden, eenvoudig in te vullen achter de computer of iPad. De scan genereert een uniek profiel als uitgangspunt, dat de meest kansrijke onderwerpen en aanbevelingen levert om concreet met duurzaamheid aan de slag te gaan. Concreet, want op basis van zijn profiel komt hij in contact met andere ondernemers in de regio, die hem kunnen helpen met producten, diensten of tips. Zijn eigen duurzaamheidsprofiel maakt hem duidelijk waar de ondernemer goed en minder goed in is. Met behulp van een benchmark krijgt hij inzicht in hoe zijn score zich verhoudt ten opzichte van de sector of branche waarin hij opereert.

Community

Door lid te worden van 'MVO doe je zo!' krijgen ondernemers toegang tot de community. Hier komen zij in contact met collega-ondernemers in de regio, vinden ze scholingsmogelijkheden,

In een duurzame maatschappij

- gebruiken we alleen van de aarde wat zij in staat is te vervangen
- zorgen we ervoor dat de grond, het water en de lucht niet vervuild raken
- respecteren we de biodiversiteit van flora en fauna
- maken we eerlijke en rechtvaardige keuzes
- zorgen we dat alle mensen in hun basisbehoeften kunnen voorzien

kunnen zij deelnemen aan het discussieforum, workshops en lezingen, een weblog bijhouden, eigen filmpjes plaatsen, zich abonneren op een e-nieuwsbrief, de bibliotheek raadplegen en nog veel meer.

Pilot

Het voor Nederland unieke digitale platform 'MVO doe je zo!' is eind dit

nemen door en door kennen. Een team van duurzaamheidsexperts, internetontwikkelaars, communicatiekundigen en ondernemers werkt aan de ontwikkeling. Verschillende ondernemers (verenigingen) en gemeenten hebben aangegeven interesse te hebben in participatie in het digitale platform. Het platform biedt gemeenten en andere overheden een praktisch instrument om hun duur-

'Een wetenschappelijk ontwikkelde duurzaamheidsscan is de eerste stap op weg naar de antwoorden, eenvoudig in te vullen achter de computer of iPad'

jaar operationeel. De pilot is in de eerste helft van 2011 ontwikkeld en wordt in het najaar uitgebreid getest voordat het platform gelanceerd wordt. Het platform wordt gedragen door specialisten die het speelveld van duurzaam onder-

zaamheidsdoelen te bereiken en de samenwerking met het bedrijfsleven te versterken.

www.thesustainabilitycompany.nl
www.actorion.nl

Tien redenen om duurzaam te ondernemen

1. bijdrage aan betere wereld
2. nieuwe kansen, markten en klanten
3. toenemende vraag naar duurzaam gedrag
4. scherpere wet- en regelgeving
5. beter imago van het bedrijf
6. minder afhankelijk van schaarse grondstoffen
7. identificatie met innovatieve oplossingen
8. selling point in arbeidsmarktcommunicatie
9. aantrekkelijk voor investeerders en analisten
10. investeringen verdienen zich terug

'Promenade historique et dîner': culinaire wandelingen door historische binnensteden

"Ik ben chef-kok geworden om mensen blij te maken"

Romantisch met z'n tweeën wandelen door een oude binnenstad, in de lente of in het najaar. Mooie historische bezienswaardigheden bekijken en onderweg vier keer voor één gang van een heel diner, een restaurant aandoen. Op je gemak. Dat is het concept van Ontdek Culinair Nederland, uitgedacht door de Delftse chef-kok Ed Hoogendijk.

Tekst Gemma Schoot
Fotografie: Ontdek Culinair Nederland

Het was eind 2008. Ik zat met een paar collega-restaurateurs uit Delft bij elkaar", blikt Hoogendijk terug. "In onze restaurants was het nog druk, maar we wisten toen al dat er een lastige tijd zat aan te komen: ook wij zouden last krijgen van de financiële crisis. Als kwaliteitsrestaurateurs lieten we ons bijna verleiden om gerechten met hoge korting te serveren. Maar ik dacht: dat moeten we niet doen, want als mensen een keer uit eten gaan, dan willen ze iets bijzonders voor hun geld. We moeten dus laten zien waarom wij chef-kok en ondernemer zijn geworden en iets compleet nieuws en origineels verzinnen. Alles van het vak moet erin samenkomen: vernieuwende gerechten, bijzondere smaakcombinaties, attenties, gastheerschap."

Vier keer zo veel gasten

Hoogendijk: "Nu heb je hier in Delft, net als in veel historische steden, stadsgidsen. Ze leiden groepen van minimaal twaalf man door de historische binnenstad en strijken dan neer in een café en later in een restaurant. Maar daarmee waren we steeds meteen zes tafels kwijt voor de rest van de avond. Je mist de doorstroming."

Hoogendijk heeft dit concept met zijn collega-restaurateurs omgedraaid. "We zorgen ervoor dat ieder van ons die zes

De Delftse chef-kok Ed Hoogendijk en gastvrouw Miranda Hoogendijk

tafels op een avond vier keer bezet krijgt voor twee tot vier personen. Zonder stadsgids, maar met een digitale wandeling. Dan heb je 48 of 96 gasten, oftewel vier keer zo veel! Ze maken een prachtige avondwandeling door de historische binnenstad en onderweg worden ze verwend met culinaire hoogstandjes door ons. De eerste restaurateur serveert een aperitief en het voorgerecht, de tweede het tussengerecht, de derde het hoofdgerecht, de vierde het nagerecht. Alle gerechten inclusief een drankje naar keuze."

Na iedere editie een enquête

Het concept van Ontdek Culinair Delft wordt twee per jaar aangeboden, een week in mei en een week in september. Hoogendijk: "We kiezen de rustige weken waarop er vakanties zijn, geen festivals. Het is meestal goed weer, mensen genieten van het voorjaarsgroen of van de prachtige najaarskleuren, van die speciale lente- en najaarslucht. Iedereen houdt ervan om dan even buiten te zijn. Het bleek meteen bij de eerste editie, in mei 2009, een ijzersterke marketingtool te zijn. Mensen waren

Deelnemers aan de vierde editie van Ontdek Culinair Delft, 2010

aangenaam verrast. Na iedere editie houden we een enquête en het blijkt dat zeventig procent van de mensen niet eerder in ons restaurant is geweest. Die klanten komen later dan weer een keer terug."

Hoogendijk vertelt dat hij chef-kok is geworden 'om mensen blij te maken'. "In dit concept kan ik uitpakken, ervoor

Liefde voor het koken

De liefde voor het koken ontstond in de jeugd van de chef-kok. "Als jongetje van twaalf stond ik in de keuken van het tenniscentrum van mijn vader te experimenteren. Later leerde ik het vak kennen bij koks als Frank Naar, Kees Helder en Marcel Musterd. Ik heb gezien hoe je hert moet villen, buiten in de sneeuw; hoe je het vlees snijdt. Toen

dochters en bijna geen oppas. Als je samen heel goede keuzes maakt en alles consequent goed plant, dan gaat het prima. We worden er zelf ook helemaal blij van!"

De menu's moeten kloppen

Het concept van Ontdek Culinair Delft is nu uitgerold in acht andere steden waaronder Arnhem en Den Haag. Hoogendijk: "Als ik daar dan met restaurateurs praat, zijn sommige eerst wel huiverig voor onderlinge concurrentie. Dan zeg ik: 'Is helemaal niet nodig die angst. Het gaat om de samenwerking, om elkaar uitdagen en inspireren tot nieuwe gerechten en menu's. Daar word je alleen maar blij van en dat straalt ook weer af op je gasten!' Een belangrijke les is wel dat die menu's moeten kloppen. Hier in Delft komen we daarom vier keer per jaar bij elkaar. Dat versterkt de binding, de onderlinge horecaband. En dat voorziet ik voor iedere stad."

www.ontdekculinairnederland.nl

'We willen de mensen het ambacht van de chef-kok laten ervaren'

zorgen dat de gasten denken: wauw, dat is gaaf! Natuurlijk, er is op een deelnemersaantal van duizend gasten in zo'n week altijd wel een kritische noot, maar daar leren we van. Het gaat ons erom dat de mensen het ambacht van de chef-kok ervaren en daarvoor heb je ze een klein uurtje in de zaak. We kunnen zo laten zien waarvoor we zijn opgeleid, inclusief het gastheerschap. Dat laatste is helaas een beetje aan het uitsterven en dat laten we dus niet gebeuren!"

kon dat nog, je had nog niet de strenge hygiëncodes van nu. Ik heb ook gewerkt in tenten waarvan ik dacht: wat doe ik hier? Maar daar kwam ik wel op de gedachte om mijn eigen restaurant te beginnen. Toen was ik 22. Ik werk tachtig uur per week, maar het deert me niet, want mijn hobby is mijn werk en mijn werk is mijn hobby. Ik kan niet anders. Mijn vrouw doet de bedrijfsmatige taken en het gastheerschap in onze restaurants. We hebben twee prachtige

Een innovatief concept om de Nederlandse kust te beschermen

Nederlanders werden eeuwen geleden al gedwongen om samen te werken in de strijd tegen water. Doen we dat niet dan staan we binnen de kortste keren tot onze enkels in het water. Sinds 1815 bundelt Rijkswaterstaat al onze kennis en innovatieve ideeën over gebiedsontwikkeling, verkeer en water. Eén van die innovatieve ideeën is de Zandmotor, een nieuwe manier van kustbescherming.

Tekst: Daniëlle Driessen
Beeld: Rijkswaterstaat

De zee voert ieder jaar zand weg van de Nederlandse kust. Om te zorgen dat de Noordzee geen bedreiging gaat vormen vult Rijkswaterstaat dat iedere vijf jaar met een zandstort aan. Een goede manier om het westen van Nederland te beschermen, maar in tijden waarin het begrip duurzaamheid aan de weg timmert, wordt deze methode vervangen door een meer duurzaam en natuurlijk concept: de Zandmotor.

Schiereiland

De Zandmotor is een concept waarbij in één keer voor twintig jaar lang genoeg zand wordt gestort langs de kust van Ter Heijde. De Zandmotor krijgt de vorm van een schiereiland van honderd hectare groot. Het schiereiland steekt ongeveer één kilometer de zee in en is aan de kant van het strand zo'n twee kilometer breed. "De zee en de wind

'Dankzij de energie van wind, golven en de stroming van de zee komt het zand zelf in beweging'

moeten ervoor zorgen dat het zand richting de kust beweegt", legt Ineke van der Hee (Hoofdingenieur-directeur

Ineke van der Hee, hoofdingenieur-directeur Rijkswaterstaat Zuid-Holland

Rijkswaterstaat Zuid-Holland) uit. "De wind waait het zand het strand en de duinen op, de stroming van de zee zorgt voor een brede verspreiding van het zand langs de Nederlandse kust waarna de golven het zand de kust op bewegen.

Op die manier vindt er op een natuurlijke wijze een versteviging van het kustfundament plaats. Vandaar ook de naam

Zandmotor. Dankzij de energie van wind, golven en de stroming van de zee komt het zand zelf in beweging. Het woord motor refereert niet aan een machine, maar aan een drijvende kracht."

Innovatief exportproduct

Voor het eerst in de geschiedenis wordt deze methode van kustbescherming toegepast. De komende twintig jaar zullen onderzoekers het proces nauwlettend in de gaten houden. "Vragen als: komt het zand op de juiste plaats terecht, ontwikkelt er een natuurgebied en veranderen de zeestromingen, verwachten we over

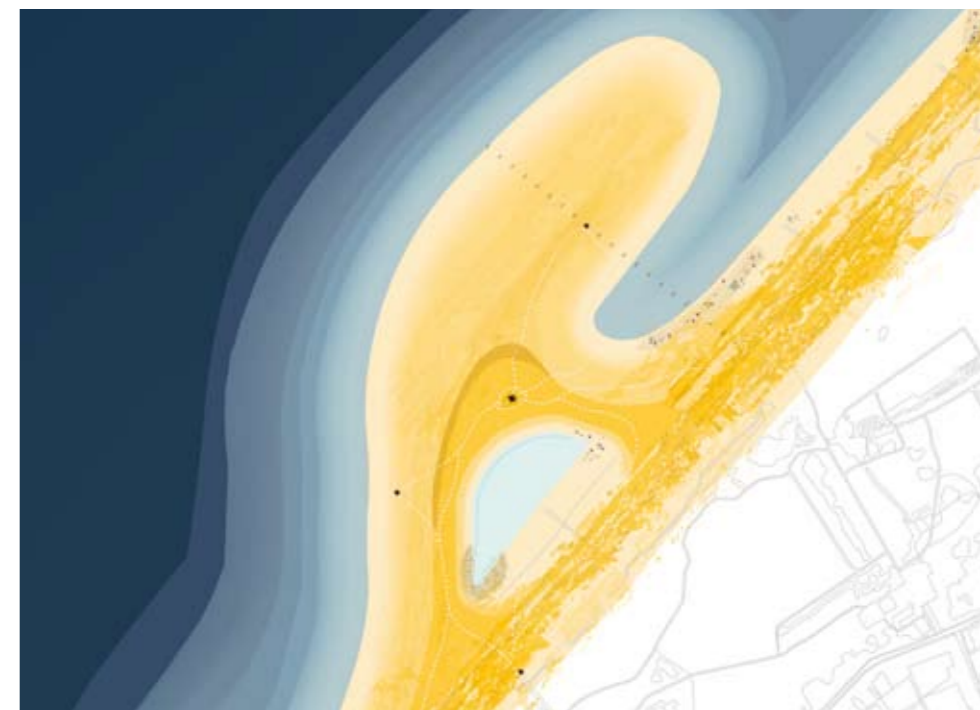
een aantal jaar te kunnen beantwoorden." Wanneer deze en vele andere vragen beantwoord zijn en onderbouwd kunnen worden met resultaten, is het de bedoeling dat Nederlandse waterbouwers de Zandmotor ook in het buitenland toe gaan passen. "Voor ons is de kust essentieel. Deze beschermen is de hoofdreden geweest om de Zandmotor te ontwikkelen. Dat het een nieuw en innovatief exportproduct kan worden is een heel mooie bijkomstigheid", aldus Van der Hee.

Duurzaam & Natuurlijk

De Zandmotor beoogt een duurzamere en natuurlijkere wijze van kustbescherming te zijn. Van der Hee: "Onderzoek moet uitwijzen dat het een milieuvriendelijkere vorm is. Om meerdere redenen denken we dat de Zandmotor duurzamer is. Ten eerste hoeven we niet meer om de vijf jaar zand voor de Nederlandse kust te storten, waardoor we energie besparen. Ten tweede verstoren we maar één keer de natuur en het onderwaterleven, waarna deze zich weer snel kan herstellen. Als laatste creëren we met het aanleggen van het schiereiland een nieuw recreatie- en natuurgebied."

Recreatie- en natuurgebied

"Het schiereiland wordt in eerste instantie aangelegd om de kust te voorzien van zand om Nederland tegen de onstuimige Noordzee te beschermen. Met de komst van het schiereiland krijgen we er ook een nieuw natuurgebied bij", licht Van der Hee toe. Er ontstaat een gebied waar mensen kunnen recreëren. Ze kunnen er gaan wandelen, surfen, zeilen en genieten van de flora en fauna. De Zandmotor is bedoeld voor

De Zandmotor langs de kust van Ter Heijde

extensieve recreatie. Om te voorkomen dat de verschillende watersporten elkaar niet in de weg gaan zitten, zijn er beheerders aangesteld. Het beheer is in handen van het Zuid-Hollands Landschap, zij zullen door het WNF worden geadviseerd over de ontwikkeling van het gebied."

Van der Hee laat weten dat zwemmen in het begin nog niet mogelijk is. "Met de komst van het schiereiland zullen stromingen veranderen en nieuwe ontstaan. De provincie Zuid-Holland, de Reddingsbrigade en Rijkswaterstaat zullen de stromingen onderzoeken en passen hier het zwemadvies op aan. Waarschijnlijk zal zwemmen voor de noordelijke punt van de Zandmotor verboden blijven."

Partners

Van der Hee: "De Zandmotor is een goed voorbeeld van Bouwen met de Natuur. Het is een innovatief concept waarvan nog niet duidelijk is of het ook gaat doen wat we verwachten. Verschillende partners hebben echt hun nek uitgestoken, geloven in de Zandmotor en werken mee aan een heel andere en nieuwe wijze van kustbescherming." Rijkswaterstaat en de provincie Zuid-Holland realiseren samen de Zandmotor, waarin zij gesteund worden door het Hoogheemraadschap van Delfland, Dunea Waterleidingbedrijf, Deltares, de gemeenten Westland en Den Haag, de Veiligheidsregio Haaglanden, de reddingsbrigades van Monster, 's-Gravenzande en Den Haag, en Ecoshape.

Innovatieve samenwerking in de Plaspoelpolder

KORT

Om de herontwikkeling van de Plaspoelpolder in Rijswijk effectief op te pakken werkt de Urbanisator Plaspoelpolder aan een innovatieve samenwerking tussen eigenaren, ondernemers en gemeente Rijswijk. Dit moet leiden tot concrete acties en het bijeenbrengen van de benodigde middelen. Het gedeelde gevoel van urgentie en de gezamenlijke acties bieden de basis voor een effectieve herontwikkeling. Het bedrijventerrein Plaspoelpolder is een belangrijke werklocatie in het hart

van Haaglanden op een kruispunt van mogelijkheden en per auto en OV goed bereikbaar. Ondanks deze goede bereikbaarheid en de aanwezigheid van betrokken gebruikers is er sprake van leegstand en behoefte aan meer voorzieningen. Om de mogelijkheden van de Plaspoelpolder onder de aandacht te brengen, nieuwe werkconcepten te realiseren en initiatieven van de grond te krijgen is een nog nauwere samenwerking nodig tussen eigenaren, ondernemers en gemeente. Op initiatief van

APPM, Industrieschap Plaspoelpolder, bedrijvenvereniging BBR en de gemeente Rijswijk wordt deze samenwerking in de Urbanisator Plaspoelpolder tot stand gebracht. Door het houden van bijeenkomsten en via social media geïnteresseerden te betrekken, is een levendige (online) discussie ontstaan en zijn er concrete acties voor een aantrekkelijke Plaspoelpolder geformuleerd. Zo leven er volop ideeën voor nieuwe werkconcepten in oude kantoorgebouwen. Op die manier wordt vanuit het gebied gezamenlijk aan gebiedsmarketing, een aantrekkelijk werkklimaat en het aanjagen van ontwikkeling gewerkt. Zo kiest de Plaspoelpolder vanuit een gedeelde urgentie voor een vitale toekomst. Meer weten over de creatieve ideeën, suggesties of over nieuwe mogelijkheden en kansen? Kijk dan eens naar de discussie in de LinkedIn-groep 'Herbestemmen van leegstaand vastgoed' of neem via wal@appm.nl contact op met Hilco van der Wal.

www.plaspoelpolder.urbanisator.nl

In de Plaspoelpolder werken eigenaren, ondernemers en gemeente samen aan de herontwikkeling van het bedrijventerrein

Onderzoek naar biovergisting van afval in Westland

De gemeente Westland heeft een projectgroep aangesteld om te onderzoeken of biovergisting van afvalstromen uit het glastuinbouwcluster kan leiden tot een versterking van het glastuinbouwcluster. In eerste instantie heeft de projectgroep daarbij de focus gelegd op het vergisten van restmaterialen. Gedurende het proces is de projectgroep steeds meer op het spoor gezet van de verwaarding van de stromen uit het glastuinbouwcluster. Het verwaarden van inhoudsstoffen naast het vergisten, leidt tot synergie. Synergie op het gebied van uitwisseling van energiestromen, kennis en economische ontwikkeling. De projectgroep heeft als eindbeeld een bio-based park waar na verwaarding van inhoudsstoffen, vergisting plaats vindt van reststromen uit de glastuin-

bouw. Via een optimale marktwerking wordt de verwaarding van stromen doorberekend in een kostenreductie voor de afvoer van restmaterialen. Door de kringloop van reststromen te sluiten, worden bovendien milieudoelstellingen als CO²-reductie, energietransitie en minimale belasting van transport en infrastructuur gerealiseerd. In deze vergistingsinstallatie kunnen de reststromen uit de glastuinbouw, samen met GFT-stromen uit Westland worden vergist, waarbij methaangas en CO² vrijkomt. Het methaangas kan worden gebruikt als biobrandstof voor streekbussen of in een WKK (Warmtekrachtkoppeling) worden gebruikt voor de opwekking van elektriciteit en warmte. De CO² kan worden (her)gebruikt in de glastuinbouw. Enkele partijen hebben al interesse

getoond in zo'n bio-based park. De gemeente wil de ontwikkeling mogelijk maken, daarna moet het iets van het bedrijfsleven worden. De eerste stap daarvoor is het opzetten van een samenwerkingsverband van partijen voor de bouw van een vergistingsinstallatie in het Westland. De projectgroep wil uiterlijk september 2011 met de partijen die de uitvoering ter hand gaan nemen, komen tot een intentieverklaring. Dit project maakt deel uit van de Westland Agenda. De Westland Agenda werd in 2009 gezamenlijk opgesteld door het bedrijfsleven en de gemeente Westland en bevat projecten die de sociaal-economische situatie in Westland een impuls moeten geven. De projecten zijn gekoppeld aan uiteenlopende thema's, zoals 'kennis, innovatie en onderwijs' en 'duurzaamheid'.

Rectificatie

In het voorjaarsnummer 2011 van Focus Haaglanden is op pagina 18 een verkeerde foto geplaatst. Bij de tekst over de Nieuwe Kerk staat een foto van de Oude Kerk.

Tentoonstelling Bella Figura in Wassenaar

Van zondag 19 juni t/m zondag 1 oktober 2011 vindt de driejaarlijkse beeldtentoonstelling 'Bella Figura' plaats in de tuinen van Raadhuis De Paauw in Wassenaar. Deze keer gaat de tentoonstelling over één kunstenaar, de inmiddels internationaal bekende beeldhouwer Henk Visch. De opening vindt op zondag 19 juni a.s. om 14:30 uur plaats door mevrouw drs. Maya Meijer-Bergmans, directeur van Den Haag Sculptuur. Binnenin de expositieruimtes van Raadhuis De Paauw, wordt tegelijkertijd een expositie geopend van de nieuwste schilderijen van de Wassenaaarse kunstenaar Maayke Schuitema.

Henk Visch

Henk Visch kreeg al snel internationale erkenning. Zo vulde zijn inzending het Nederlands Paviljoen op de Biennale

van Venetië in 1988 en nam hij in 1992 deel aan de Dokumenta in Kassel. Hij heeft gedoopt aan verschillende kunstacademies in zowel het binnen- als buitenland. Tot de bekendste monumentale beelden van Henk Visch behoort het werk 'De Draadloper', welke te zien is bij het Shell hoofdkantoor in Den Haag. 'Bella Figura' bevat een selectie van zijn meest recente monumentale beelden van twee tot vier meter van verschillende materialen. De beeldtentoonstelling in het park is permanent toegankelijk, de schilderijenexpositie binnen is te bezichtigen op donderdag t/m zondag van 12.00 tot 16.00 uur. Toegang is gratis.

Henk Visch exposeert met Bella Figura in de tuinen van Raadhuis De Paauw

33

Ambitieuze plannen voor Prinses Beatrixlaan

De gemeente Rijswijk heeft met subsidie van het Stadsgebied Haaglanden een onderzoek gedaan naar haalbare oplossingen voor de Prinses Beatrixlaan in Rijswijk: een belangrijke verbinding tussen de Rijksweg A4 en Den Haag. De gemeente heeft gekeken naar mogelijkheden om de doorstroming, bereikbaarheid en leefbaarheid van de wegverbinding in de toekomst te waarborgen. Door de omvang en de complexiteit van de opgave heeft de gemeente nauw samengewerkt met Stadsgebied Haaglanden, gemeente Den Haag en stakeholders in het gebied: een omgevingsteam heeft veel bijgedragen, ondernemers hebben meegedacht en uit inloopavonden zijn veel aandachtspunten voortgekomen. Uit het onderzoek blijkt dat een duurzame oplossingsrichting, het realiseren van een tunnel vanaf de Admiraal Helfrichsingel tot en met de Generaal Spoorlaan is. Het lokale verkeer rijdt bovenop de tunnel, maar wordt aan het zicht onttrokken door een groene overkluizing. De tunnel zorgt voor een goede doorstroming en maakt het mogelijk tegelijkertijd andere ambities en opgaven in het gebied te realiseren.

Zo'n ambitie is het behouden en versterken van de kwaliteit van winkelcentrum In de Bogaard. Daarbij denkt de gemeente aan het mengen van functies, zoals wonen, winkelen en ontspannen. Dit versterkt de ontwikkeling naar een levendig, modern centrum naast het historische centrum van Rijswijk. Vanuit de regio komt ook een opgave voor het creëren van meer woningen op goed bereikbare plaatsen met goede voorzieningen. Het gebied rondom In de Bogaard is hiervoor een ideaal gebied. Trein, tram, bus en auto komen hier zo

goed als samen. Door haar groene karakter is Rijswijk bovendien een aantrekkelijke locatie. Het concept van 'de groene halter', een groene verbinding tussen de Landgoederenzone in het noorden en de stadsparken in het zuiden, maakt deze kwaliteit nog sterker. De 'Samenvattende eindrapportage haalbaarheidsstudie Prinses Beatrixlaan Rijswijk' en het bijbehorende raadsbesluit van 31 maart 2011 zijn te vinden op www.rijswijk.nl (zoeken op Prinses Beatrixlaan).

Ondertunneling is een duurzame oplossingsrichting volgens de haalbaarheidsstudie Prinses Beatrixlaan

Innovatieve theedoek en op maat te maken kalender winnen regiofinale Jong Ondernemen

Beste studentenbedrijven van Zuid-Holland

Simple Smart Innovations en Calender Company zijn verkozen tot beste studentenbedrijven van Zuid-Holland. De laatste mag zelfs de eer van Zuid-Holland hoog houden tijdens de landelijke finale, die de Stichting Jong Ondernemen op 17 juni organiseert.

Tekst: Hans Rebers
Fotografie: Jong Ondernemen

Eind april werd de regiofinale gehouden in het Provinciehuis te Den Haag. De drie genomineerde mbo- en zeven hbo-studentenbedrijven presenteerden zich met een pitch van vier minuten en een standpresentatie. De jury nam in haar oordeel tevens de halfjaarcijfers en het ondernemingsplan mee. Simple Smart Innovations, een studentenbedrijf vanuit de Haagse Hogeschool (hbo) en Calender Company, vanuit het Hoornbeek College te Rotterdam (mbo) gingen er met de eerste prijs vandoor.

Simple Smart Innovations bedacht een theedoek met een speciale want in een van de hoeken waardoor de afwas goed afgedroogd en direct – zonder vette vingers achter te laten - in de kast gezet kan worden. De jury noemde het product innovatief, creatief en sprak haar waardering uit voor de nieuwe product/marktcombinaties die dit bestaande product innovatief maken. Simple Smart Innovations won tijdens de Directeuren-dag in december 2010 al een prijs voor het meest innovatieve product.

Studentenbedrijf Calendar Company ontwikkelde een concept met negen basisthema's waarbij klanten via de website zelf de foto's van de kalender kunnen bepalen. Calendar Company gaf een bijzonder goede presentatie 'waar velen nog van kunnen leren', aldus juryvoorzitter Robbert Willems. Hij noemde het moedig om een onderne-

Simple Smart Innovations toont de eerste prijs van de regiofinale Zuid-Holland

ming te starten met een relatief saai product. "Maak het product spannender, unieker en onderzoek of er sponsormogelijkheden zijn", gaf hij als tips aan de winnaar mee.

Asje van Dijk

Gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland, Asje van Dijk, sprak de aanwezigen op zeer inspirerende wijze toe. Hij daagde de studentondernemers uit om in de toekomst sponsor te worden van Jong Ondernemen. Ook gaf hij aan dat ambitie en het zien en oppakken van kansen zeer belangrijk is in het kunnen slagen als ondernemer.

Door naar de finale

Beide studentenbedrijven hebben hun producten tijdens de Landelijke halve finale wederom aan een vakkundige jury mogen presenteren. Voor Simple Smart Innovations bleek dit helaas het eindstation. Calendar Company echter imponeerde de jury en mag op 17 juni naar Aalsmeer om daar met drie andere

studentenbedrijven de strijd aan te gaan voor beste mbo-studentenbedrijf van Nederland!

Ondernemerschap ervaren

Alle deelnemende studentenbedrijven zijn onderdeel van het Jong Ondernemen onderwijsprogramma, waarbij mbo- en hbo-studenten onder begeleiding een eigen bedrijf oprichten. Ze bedenken of importeren een innovatief product, houden marktonderzoek en schrijven een ondernemingsplan. Om bedrijfskapitaal te winnen, moeten ze zo veel mogelijk aandelen verkopen. Aan de aandeelhouders moeten ze dan ook verantwoording afleggen. Op die manier ervaren ze zelf wat ondernemerschap inhoudt. Dit jaar doen meer dan negenhonderd mbo- en hbo-studentenbedrijven (ongeveer 10.000 studenten) mee aan het programma van Jong Ondernemen op mbo en hbo.

www.simplesmartinnovations.nl
www.calendarcompany.nl

NEOnaut?

- ne-o`naut (« Grieks)
- de-woord (mannelijk)
- iemand die samen met ontwerpbureau NEO een creatief avontuur aangaat

we gaan graag voor u aan de slag!

NEOfiel?

- ne-o`fiel (« Grieks)
- de-woord (mannelijk)
- iemand die dol is op ontwerpbureau NEO

join the club!

www.ontwerpbureauneo.nl

ontwerpbureau neo overbeeklaan 14 velp tel 026 4424831 post@ontwerpbureauneo.nl

U en Actorion Communicatie:

Eén team. Eén doel.

Communicatie is ónze sport. Bouwen aan een boodschap die scoort. De lat hoog leggen. Samen de horden nemen. Soms met een lange adem, maar ook met oog voor snelheid als het moet. Met dat ene doel voor ogen: een goed resultaat voor onze klanten. Dat is de drive van onze adviseurs: de wil om te winnen. Met dezelfde passie en emotie als in sport.

Sprint naar www.actorion.nl of toets behendig 026 443 82 87.

Actorion Communicatie zorgt o.a. voor:

- strategisch advies
- detacheringen / interim-management
- productiecoördinatie
- interactieve media

Actorion Communicatie
Arnhemsestraatweg 346
6881 NK Velp
T 026 443 82 87
E adviseurs@actorion.nl